

- Dato**
Betalende deltagere
- Grundlovsmøderne i Mogenstrup begyndte i 1905, og de blev afholdt 11 gange, før man i 1915 stiftede "Indbyderforeningen" = Foreningen af Indbydere til Folkemøder i Sydsjælland, hvilket fremgår af Indbyderforeningens regnskabsbog, mens årene før stiftelsen ikke er omtalt i foreningens protokol.
Vedtægterne er kun fundet i det ene eksemplar, som er indskrevet bagest i protokollen.
Grundlovsmøderne blev holdt under enkle former med en talerstol, flag og et musikkorps.
- 5.6. 1905**
1458
Betalende deltagere
- Forstander **Emil Dam**, Brøderup Højskole, bød velkommen og tolkede indbydernes tanke med mødet og lagde programmet stort og tydeligt frem angående formen og indholdet. Det skulle være **folkelige** møder i Mogenstrup, ikke kristelige; hver ting til sin tid og på sit sted. Talerne blev stillet frit overfor de emner, de ville behandle. Politik var lige så lidt banlyst som sociale spørgsmål.
Forstander **Holger Begtrup**, Frederiksborg højskole, der holdt et stort anlagt foredrag om unionskampen i Norge, slog så udmærket an hos den store forsamling, at den afbrød ham midt i foredraget med en klapsalve og lønnede ham med kraftige håndklap, da han var færdig.
Provst **Niemann**, Fakse, holdt et grundigt foredrag om folkelighed.
Pastor **H.P. Meinertsen**, Fodby, afsluttede. Mellem foredragene blev der sunget en del sange.
De 1408 betalende tilhørere a' 35 øre gav så god økonomi, at de 20 indbydere efter mødet blev løst fra deres kaution på 200 kr.
- 5.6. 1906**
1652
betalende deltagere
- Forstander **Jacob Appel**, Askov højskole, talte om de nordiske folks samhørighed, betingelserne for deres trivsel og udvikling og om folkenes ret til at hævde sig selvstændigt i overensstemmelse med deres anlæg. Han gik ind for at lægge de skandinaviske lande sammen.
Pastor **Otto Rosenstand**, Vester Vedsted, talte om friheden, herunder hvem der burde vælges ind i den lovgivende forsamling: De dygtigste og bedste mænd uden hensyn til stand og klasse.
Dr.phil. **Edvard Lehmann**, Københavns universitet, talte om H.C. Andersen som folkeopdrager. Han sagde folk mange drøje sandheder under en så H.C. Andersensk form, at de gled ned under latter og smil. Folkeopdrager kan være arbejdet – herunder børnearbejde, som giver ansvar – aviser gode og dårlige, god litteratur incl. digte og eventyr. H.C. Andersen førte det talte sprog ind i det skrevne, hvilket fortsat er en del af det danske sprog.
- 5.6. 1907**
1767
betalende deltagere
- Forstander **Jens Lund**, Vejstrup højskole, talte om de forhold og de egenskaber, der betinger et folks livskraft og en nations levedygtighed.
Højskolelærer **Kvaale**, Norge, talte om historiens hav, altid i strømning med skibe, som symboliserer nationalitetstanken, socialismen, kvindesagen, friheds-, retfærdigheds- og lighedsfølelsen. Europa truer med at samle sig til få store nationer, men da vil der komme et oprør blandt dem, der føler sig som ét folk og som vil kræve at være i samme nation.
Docent dr.phil **Edvard Lehmann**, København, talte med stort vid om den amerikanske skolemand og opdrager Booker Washington, hvis skolesystem for de farvede fik stor udbredelse.
- 5.6. 1908**
805
betalende deltagere
- Mødet blev flyttet til kroens sal pga. regnvej, men i sidste øjeblik atter henlagt til skoven.
Fhv. forstander **Niels Peter Jensen**, Hindholm højskole, talte om, hvordan forsommeren gav vækst og livsglæde – og man skal ikke gribe ind i naturens orden. Tilsvarende er det vigtigt at følge landets grundlov.
Dr. **Edvard Lehmann**, Københavns universitet, talte om den franske forfatter og filosof Rousseau og hans ord "Lad os vende tilbage til naturen" ved barnets opdragelse og udvikling, så det ikke kun bliver lektierperi og anden dressur.
Pastor **Niels Anton Jensen**, Jernved, holdt et meget fængslende foredrag om kampen i Sønderjylland og de lyspunkter, den frembyder, herunder en engageret ungdom, gode dagblade og litteratur, et aktivt foreningsliv i mange nye forsamlingshuse, Pragerfredens paragraf om folkeafstemning i Nordslesvig/Sønderjylland, frihed for adel og stavnsbånd pga. kong Frederik IIs opkøb og salg af jord, kristenlivet, samt at tysk hovmod står forfald, så Sønderjylland kan genforenes med resten af Danmark.
- 5.6. 1909**
1814
betalende deltagere
- Pastor **Bruun**, Levring, talte om det danske folk og den opgave, det havde fået at røgte.
Pastor **Jørgen Falk Rønne**, Højrup, talte om de krav, livets skole stillede til os alle, og om, hvor vanskeligt det er at følge de lagte planer.
Fhv. forstander dr.phil. **J. Nørregaard**, Testrup højskole, talte om, hvordan grundloven i 1849 flyttede ansvaret og gejsten fra kongen til folket. Ved en folkeafstemning havde det danske folk netop vedtaget at ville have et forsvar, så nu er det op til politikerne at udforme og vedtage reglerne herom.

Grundlovsmøde 5.6.1905

Annonce den 31.5.1905 i Præstø Avis

Folkemøde i Mogenstrup Skov

afholdes

Mandag den 5. juni (grundlovsdagen).

Provst Nielsen, Vemmeløv, forstanderne Begtrup og Dam, samt pastor Meinertsen, Fodby, vil tale. Mødet begynder kl. 2 1/2. Et orkester vil musicere på festpladsen, hvor der kan fås ikke spirituøse drikke. Madkurve kan medbringes.

Adgangen betales med 35 øre. Cyklestald og godt staldrum forefindes.

Ekstratog afgår fra Præstø til Bøgesø station, standsende ved alle mellemstationer. Afgang fra Præstø kl. 1.20 eftermiddag.

Referat den 7.6.1905 i Præstø Avis
(første korte referat)

Folkemødet i Mogenstrup

Grundlovsdagen var i høj grad vellykket, og selv de dristigste forventninger med hensyn til besøget blev tilfredsstillede. Henimod mødets begyndelse var de forskellige veje, som førte til skoven, sorte af mennesker, og da forstander **Dam** ved 3-tiden bød velkommen, var der samlet ca. 2000 mennesker om talerstolen.

Som det var at vente, kom der mennesker til stede fra hele Sydsjælland. Man så deltagere fra Stavreby - helt ude ved Østersøens strandbred - og fra egnen mellem Skælskør og Næstved, deltagere fra Vordingborg-egnen og fra egnen mellem Ringsted og Næstved, samt nogle fra Fakseegnen. På den måde kan det siges, at mødet fik tag i alle landsdelens egne. Om end 2000 ikke er noget stort tal fra denne rigt befolkede strækning, var det dog i nogen måde garanti for, at tanken om at holde møde i Mogenstrup grundlovsdagen har slået an. Det gode vejr, der tillod deltagerne at slå sig ned i skoven, bidrog naturligvis i høj grad til at gøre sammenkomsten vellykket.

Mellem talerne holdtes der en pause på 1 time, i hvilken man fik anledning til at se et virkeligt folkelivs-billede. Så tæt som det næsten lod sig gøre, havde folk slået sig ned i smågrupper med hvid dug

Taler 1: Højskoleforstander **Emil Dam**, Brøderup højskole

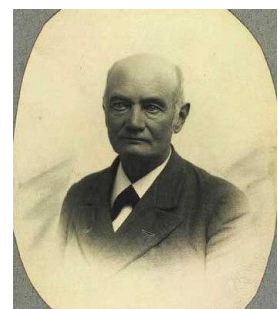
Taler 2: Højskoleforstander **Holger Begtrup**, Frederiksborg højskole, Hillerød
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Uddannelse_og_undervisning/H%C3%B8jskoleforstander/Holger_Begtrup

Taler 3: Pastor **Hammer**, Tølløse

Regnskabsbogen for den i 1915 stiftede Indbyderforening oplyser om 1458 betalende (= voksne) deltagere a' 35 øre. Hertil kommer børn og soldater, der havde gratis adgang.

E. DAM.

Holger Begtrup

som midtpunkt. Under skæmt og munterhed holdt man måltid i de forskellige stillinger under de lysegrønne bøgetræer, og ud over skoven tonede **Poul Hansens** orkester.

Poul Hansen.

I en fortrinlig holdt og kraftig underbygget tale tolkede forstander Dam Indbydernes tanke med mødet og lagde programmet stort og tydeligt frem angående formen og indholdet. Det skulle være **folkelige** møder, man tænkte at holde i Mogenstrup, ikke kristelige; hver ting til sin tid og på sit sted. Talerne blev stillet frit overfor, hvilke emner de ville behandle. Politik var lige så lidt banlyst som sociale spørgsmål.

Forstander **Begtrup**, Frederiksborg, der holdt et stort anlagt foredrag om unionskampen i Norge, slog så udmærket an hos den store forsamling, at den afbrød ham midt i foredraget med en klapsalve og lønnede ham med kraftige håndklap, da han var færdig.

Provst **Niemann**, Fakse, holdt et grundigt foredrag om **folkelighed** og pastor **Meinertsen**, Fodby, afsluttede. Mellem foredragene blev der sunget en del sange.

Indbyderne havde ladet skoven smykke med flag, og ad en smuk dobbelt indgangsport kom man ind på mødepladsen, der lå (på) en bakkeskråning, således at talerstolen var bygget ved foden. Op ad skråningen var der så plads til tilhørerne.

(Præstø Avis den 16.6.1905).

Mødet i Mogenstrup Grundlovsdagen

Nedenstående giver vi et referat, der er stærkt sammentrængt af hensyn til denne tids rige stofmængde:

Forstander Dam: På indbydernes vegne velkommen og vel mødt! I sidste øjeblik har solen og de ydre omgivelser smilet til os, og det gode vejr og den store forsamling opvejer fuldt de mange forhindringer og uheld, vi har haft før mødet. Wexelsen fra Norge havde bestemt lovet at komme, men for kort tid siden er han udnævnt til biskop og blev af den grund forhindret. Han bad mig imidlertid bringe forsamlingen sin hilsen. Han ville gerne være kommet til stede, da han nemlig er barn af samme dag som Danmarks riges Grundlov, født den 5. juni 1849. Jeg vil så ønske, at denne fest må få noget af højhedens præg over sig, så vi kan gå herfra, beriget til bedre at passe vort daglige arbejde. Livet former sig i arbejds- og festdage, og de to skulle helst gå i spænd sammen. Det skulle være festdagens store betydning, at vi kunne tage noget af det festlige med ind i arbejdets dage, så de kunne få lys og glæde over sig. Bliver livet udfyldt af festdage eller arbejdsdage alene, får det et tomt og indholdsløst præg. Derfor skal arbejdet og fest følges ad. Livet kræver stadig reformation, og indbyderne mener bl.a., at vore såkaldte grundlovsfester og folkefester trænger til fornyelse. Når man skal forberede en sådan reformation, gør man bedst i at tage det gamle op, som har værdi, og forene det med det bedste af det ny. Det ville vi gerne vise en prøve på ved dette og efterfølgende møder. Hørup har en gang sagt de meget betegnende ord, at det er i omegnen af de store folkemøder, at det store i folkelivet sker. Og når vi ved, hvad der skete omkring St. St. Blichers store folkemøder, hvor den store folkelige rejsning fandt sted, eller omkring det protesterende danske folks store møder i provisorietiden, hvor de store afgørelser i folkets liv fandt sted, giver vi Hørup ret. Men vi er kommet bort fra kernen i folkemøderne, og når der nu tales ved store fester, er det kun som et nødvendigt onde. Vi vil vise her, at den tale er løgn, som siger, at her kun samles folk, hvor der er gøgl og bal, vi vil vise, at folk kan have det fornøjeligt og muntert ved at samles i den grønne skov, høre tale og musik og deltage i sangen. Man trængte til penge, er det stadige omkvæd, når man træder op mod de gøglrige fester. Men jeg spørger, om det er økonomi at kaste 1000 kr. ud for at få 100 kr. i kassen?

Indbyderne til dette møde vil gøre forsøg på at

Efter mødet samledes komiteen og opgjorde det finansielle udbytte; det viste sig, at der blev et pænt lille overskud. Dette indsættes i en bank og kommer til at danne en fond til at imødegå mulige tab ved senere lejligheder. De 20 indbydere, der havde tegnet en garantifond på ca. 200 kr., er derved bleven løst fra deres forpligtelser i den retning.

Nærmere i et senere nummer.

skille alvorlig tale og sang fra gøglet, og det kan kun glæde os, at så mange støtter os i disse bestræbelser. Vi agter at holde fast ved denne dag som mødedag, ikke mindst, fordi det er en fridag, og fordi der til den knytter sig nogle af de herligste og skønneste minder for vort folk. Den dag skal bruges på en forsvarlig måde. Det er en folkelig festdag, og derfor er det ikke kristelige vidnesbyrd, der skal høres. De kommer på andre steder og til andre tider. Der må tales om politik og om alt det, der hører til det folkelige. Men som de kristne fastholde deres festdage, må det folkelige også have lov at fastholde deres, vi raner ingen af de kirkelige festdage, og vi vil modsætte os, at kirken raner en af vore. Den har 364 dage om året at feste på, men den 365de kan den lade os beholde. Derfor skal her ikke tales til kristelig opbyggelse men folkelig oplysning, og vi vil ønske, at der må være ånd over møderne, så der fra dem kommer et friskt og foryngende duft ind over arbejdets verden. Grundloven medførte mange virkninger, men en af de største og bedste var den virkning, der åbnede for kilderne i bunden af folkelivet. Det går jo med dette som med træet. Det har lettest ved at tage skade i toppen; men når blot her fra bunden, hvor livskilderne risler, sprudler liv, holder det sig friskt. Lad os derfor råbe et hurra for vor fri forfatning, for grundloven med sine mange gode virkninger (hurra).

"Den bonde, som vil lede",
blev dernæst afsunget, og nu talte

Forstander Begtrup: Samme lørdag som det store slag stod nede i Koreastrædet, hvor 100.000 tons og 10.000 mand blev sænket til havets dyb, faldt her i Norden et kongedømme, som vil få skæbnesvangre følger for vore brødre i Norge. Taleren mente kong Oscars nej til at godkende nordmændenes konsulatlov. Han gav derpå en stærkt sammentrængt, men interessant historisk skildring af forholdene i Norge i forrige århundrede, mindede om at da Frederik d. 6. var løst fra sin ed til Norge for at landet skulle overgå til Sverrig, modsatte nordmændene sig at blive behandlet som en anden handelsvare og valgte på demokratisk vis en grundlovgivende forsamling, der trådte sammen på Ejds vold den 10. april 1814 og arbejdede så energisk på grundlovsudkastet, at loven blev vedtaget den 17. maj s.å. og underskrevet af prins Christian Frederik, der skulle være Norges statholder; fremhævede videre den derpå følgende frihedskamp, der endte med, at Norge beholdt sin

grundlov imod, at Sverrigs konge også blev konge af Norge. Den såkaldte "Rigsalt" blev nu oprettet, og dermed blev der lagt grunden til den kamp, som nordmændene senere har ført stærkere og stærkere for at bevare deres selvstændighed. Om de havde været noget prikne på det, blev en sag for sig, men svenskerne havde dog lært at se ret frit på nordmændenes selvstændighedstrang. Men nu var der i de senere år kommet en sådan spænding på konsultspørgsmålet, at det måtte komme til en eller anden afgørelse. Landene har haft fælles konsuler, som regel svenske, og dette har været en torn i øjnene på nordmændene, da landet var meget mere søfarende end Sverrig. Under Sverdrups førerskab kæmpede venstre stærkt for egne konsuler, og dertil kom så senere kravet om egen udenrigsminister. Men for et par år siden kom der en krise, og Norges ukronede konge, Bjørnson, kastede sig over til højre og de mådeholdne, og der kom nu en stærk kamp om en mere mådeholden politik, en kamp, som fik næring, fordi venstres daværende krigsminister - en modig og dygtig mand - anlagde grænsefæstninger og byggede ydre forsvar, der kunne støtte nordmændene i en mulig krig med svenskerne. Landene har haft fælles konsul, som var svenske, og dette havde været en torn i øjet på nordmændene, Bjørnson lagde hele sin personlighed ind i striden, rejste rundt og vakte en folkestemning mod venstres udfordrende stilling, blev kaldt til Stockholm, blev dekoreret og fik Nobelprisen. Følgen for venstre blev, at valgene gik dets ministerium imod, det måtte demissionere, og et højreministerium kom til magten. Men den norske bonde med den stejle karakter, med den ranke ryg, rank som granen på fjeldet, rystede på hovedet ad Bjørnson, og striden fortsatte og selv blandingsministeriet kunne ikke løse knuden. Svenskerne betragtede forbindelsen med Norge som et ægteskab, der ikke kunne hæves, med mindre begge parter var enige. Nordmændene mente, det var som en forretning, hvor handelsforbindelsen var ophørt, når den ene part opsiger kontrakten. Blandingsministeriet var uenige om meget, men enige om konsultspørgsmålet, og alle blev som en eneste stor enhed, der krævede egne konsuler. En mand fra Bergen, der hed Michelsen, blev ministerchef, og loven om konsuler blev så godt som enstemmigt vedtaget i Stortinget. Men så skete det mærkelige, at kongen nægtede at underskrive loven. Ministeriet begærede afsked, men fik den ikke, og nu er forholdet sådan, at det norske folk er så enigt, at den svenske konge ikke kan finde syv stoddere i Norge, der er villige til at danne et nyt ministerium.

Det bærer hen imod, at kongen ganske uden videre bliver sat ud af spillet. Nordmændene er folk, der selv kan tage affære. De vil mindes dagene på Ejdsfold, og samles for at handle. Jeg gætter på, sagde taleren, at de anmoder den nuværende ministerchef om at styre indtil videre. Mest sandsynlighed er der måske for, at Norge bliver en fristat. Taleren drog nu nogle betragtninger ud af det norske folks enighed, fandt, at vi danske ikke burde være skadefro over Norges uro, men være ganske upartiske i vor dom. Der var noget forfriskende for os, som stadig kivedes om forsvars-

spørgsmålet, at se et helt folk enigt, og det måtte glæde os, som er så nær beslægtet med det norske folk, at iagttage, hvorledes det vokser og udvider sig. Når der står en del ude i kanterne og vrøvler (håndklap fra en stor del af forsamlingen. Ude i kanten af publikum stod nemlig en lille klynge og forhandlede ret højt) kommer der forstyrrelser og uro, men når alle er enige om at tie eller handle, vokser folket indbyrdes og under enigheden. (Hør! Hør!). De danske trænger til at samles om en stor sag, det bliver aldrig forsvarssagen - bliver der enighed om den, vil den aldrig kunne begejstre folk. Alt bliver lunkenhed og valenhed, den afføder. Men vi kunne samles om - jævne i tankegangen som vi er - om en hjertelig sag, om sociale spørgsmåls løsning om arbejdet for ren almindelig folkelig valgret, om mærkbare fremskridt. Jeg tvivler ikke om, at regeringen har et passende mål: Et passende mål af demokratisk frisind til fremskridt, så der kunne komme en luftning over det danske folk. Vi skal ikke efterligne nordmændene, men vi skal lære af dem, som de kan lære af os. Et leve for det danske folk med venligt brodersind for det norske broderfolk. (Hurra og en efterfølgende stærk klapsalve).

"Længe var nordens".

Dam: Tak til Begtrup, fordi han ville komme herved, og tak for hans tale.

Provst Niemann, Fakse: Det var mig en glæde at modtage indbydelsen til dette møde netop på denne dag, for enhver folkelig luftning, der går hen over vort land er en velsignelse for vort folk.

Der tales så hyppig om ånden fra 48, men der burde med lige så stor ret tales om ånden fra 64, for just i begyndelsen af halvfjerdserne gik en stærk folkelig luftning hen over vort folk. Netop i de år var jeg elev på Askov højskole. Jeg var med, da vi gæstede Testrup, og jeg deltog i de meget omtalte sports-kampe mellem de to skolars elever. Ligesom vi elever samledes for at kappes i idræt og synge vore yndlingssange for hinanden, således samledes i de dage hele den danske ungdom. Vi ville en folkelig oprejsning, så det kunne ses, at var vi end et søndret folk, var dog fædrene ånd i live. I de nærmest følgende år var det som denne folkelige luftning standsedes. Da begyndte de politiske kampe for vor grundlov, og da taltes der ikke sjældent om en *overhåndtagende* gudelighed, der druknede alle folkelige følelser, medens de så folkelige møder, vi holdt i de år, ufravigeligt blev stemplede som politiske. Jeg har længtes efter, at den tid skulle komme, da der blev forskel på politik og folkelighed. Politik må dele folket i partier.

Pastor Meinertsen, Fodby, ville "tolke følget". Dette hverv er ikke altid regnet for at være særlig stort, men ved denne lejlighed var det en glæde at gøre det. Vi indbydere har inderligt frydet os over den store tilslutning. Vi fortsætter i de kommende år, og håber stadig på stort "følge". En hjertelig tak til talerne i dag, til forstander Begtrup og provst Niemann. Et leve for vort land og folk!

Mødet sluttede med *"Dejlig er jorden"*.

Referat den 7.6.1905 i Præstø Avis
(første korte referat)

Folkemødet i Mogenstrup

Grundlovsdagen var i høj Grad vellykket, og selv de dristigste Forventninger med Hensyn til Besøget blev tilfredsstillende. Henimod Mødets Begyndelse var de forfælske Veje, som førte til Skoven, sorte af Mennesker, og da Forstander D a m ved 3-Tiden bød velkommen, var der samlet ca. 2000 Mennesker om Talerstolen.

Som det var at vente, kom der Mennesker til Stede fra hele Sydsjælland. Man saa Deltagere fra Stavreby — helt ude fra Østersøens Strandbred — og fra Egnen mellem Skelstør og Næstved, Deltagere fra Vordingborgegnen og fra Egnen mellem Ringsted og Næstved, samt nogle fra Faxeegnen. Paa den Maade kan det siges, at Mødet fik Tag i alle Landsdelens Egne. Omend 2000 ikke er noget stort Tal fra denne rigt befolkede Strækning, var det dog i nogen Maade Garanti for, at Tanken om at holde Møde i Mogenstrup Grundlovsdagen har slaet an. Det gode Vejr, der tillob Deltagerne at slaa sig ned i Skoven, bidrog naturligvis i høj Grad til at gøre Sammenkomsten vellykket. Mellem Talerne holdtes der en Pause paa 1 Time, i hvilken man fik Betslighed til at se et virkelig Folkelivsbillede. Saa tæt som det næsten lod sig gøre, havde Folk slaet

sig ned i Smaagrupper med en hvid Dug som Midtpunkt. Under Skæmt og Munterhed holdt man Maaltid i de forfælske Stillingen under de lysegrønne Bøgetræer, og ud over Skoven tonebød Poul Hansens Orkester.

I en fortrinlig holdt og i en kraftig underbygget Tale, tolkede Forstander D a m Indbyrdes Tanke med Mødet og lagde Programmet klart og tydeligt frem angaaende Formen og Indholdet. Det skulde være folkelige Møder, man tænkte at holde i Mogenstrup, ikke kristelige; hver Ting til sin Tid og paa sit Sted. Talerne blev stillet frit overfor, hvilke Gæster de vilde behandle. Politik var lige saa lidt bant som sociale Spørgsmaal.

Forstander B e g t r u p, Frederiksborg, der holdt et stort anlagt Foredrag om Unionskampen i Norge, slog saa udmærket an hos den store Forsamling, at den afbrød ham midt i Foredraget med en Klapsalve og lød ham med kraftige Haandklap, da han var færdig.

Provst R i e m a n n, Falsø, holdt et grundigt Foredrag om Folkelighed og Pastor M e i n e r t s e n, Fobhy, afsluttede. Mellem Foredragene blev der sunget en Del Sange.

Indbyrdes havde ladet Skoven smykke med Flag, og ad en smuk dobbelt Indgangsport kom man ind paa Mødepladsen, der laa en Valfraanning, saaledes at Talerstolen var bygget ved Foden. Op ad Skraaningen var der saa Plads til Tilhørerne.

Efter Mødet samlede Komiteen og opgjorde det finansielle Udbytte; det viste sig, at der blev et pænt lille Overflud. Dette indstattes i en Bant og kommer til at danne en Fond til at imødegaa mulige Tab med ved senere Betsligheder. De 20 Indbydere, der havde tegnet en Garantifond paa ca. 200 Kr., er derved bleven løst fra deres Forpligtelser i den Retning. Nærmere i et senere Nummer.

Præstø Avis den 16.6.1905

Mødet i Mogenstrup Grundlovsdagen.

Nedenstaaende giver vi et Referat, der er stærkt sammentrængt af Hensyn til denne Tids rige Stofmængde:

Forstander D a m: Paa Indbyrdes Begne Velkommen og vel mødt! I sidste Øjeblik har Solen og de ydre Omgivelser smilet til os, og det gode Vejr og den store Forsamling opvejer fuldt de mange Forhindringer og Uheld, vi har haft før Mødet. Bøvelsen fra Norge havde bestemt lovet at komme, men for kort Tid siden er han udnævnt til Biskop og blev af den Grund forhindret. Han bad mig imidlertid bringe Forsamlingen sin Hilsen. Han vilde gerne være kommet til Stede, da han nemlig er Barn af samme Dag som Danmarks Grundlov, født den 5. Juni 1849. Jeg vil saa ønske, at denne Festsmaa saa noget af Højhedens Præg over sig, saa vi kan gaa herfra, berigede til bedre at påse vort daglige Arbejde. Livet former sig i Arbejds- og Festsdage, og de to skulde helst gaa i Spænd sammen. Det skulde være Festsdagens store Betydning, at vi kunde tage noget af det festlige med ind i Arbejdsdage, saa de kunde saa Uds og Glæde over sig. Bliver Livet udfyldt af Festsdage eller Arbejdsdage alene, faar det et tomt og indholdsløst Præg. Derfor skal Arbejdet og Fests følges ad. Livet kræver stadig Reformation, og Indbyrdes mener bl. a., at vore saakaldte Grundlovsfester og Folkefester trænger til Fornyelse. Naar man skal forberede en saadan Reformation, gør man bedst i at tage det gamle op, som har Værdi, og forene det med det bedste af det ny. Det vilde vi gerne vise en Prøve paa ved dette og

efterfølgende Møder. Hørup har en Gang sagt de meget betegnende Ord, at det er i Omegnen af de store Folkemøder, at det store i Folkelivet sker. Og naar vi ved, hvad der ske omkring St. St. Vilhørs store Folkemøder, hvor den store folkelige Rejsning fandt Sted, eller omkring det protesterende danske Folks store Møder i Provisorietiden, hvor de store Afgørelser i Folkets Liv fandt Sted, giver vi Hørup Ret. Men vi er kommet bort fra Rønnen i Folkemøderne, og naar der nu tales ved vore Fester, er det kun som et nødvendigt Onde. Vi vil vise her, at den Tale er Røgn, som siger, at der kun samles Folk, hvor der er Øgl og Val, vi vil vise, at Folk kan have det fornøjeligt og muntert ved at samles i den grønne Skov, høre Tale og Musik og deltage i Sangen. Man trængte til Penge, er det stadige Omvælt, naar man træder op med de gøglerige Fester. Men jeg spørger, er det Økonomi at koste 1000 Kr. ud for at faa 100 Kroner i Kassen? Indbyderne til dette Møde vil gøre Forsøg paa, at stille alvorlig Tale og Sang fra Øglet, og det kan kun glæde os, at saa manne støtter os i disse Bestræbelser. Vi agter at holde fast ved denne Dag som Mødedag, ikke mindst, fordi det er en Fredag, og fordi der til den knytter sig nogle af de herligste og skønneste Minde for vort Folk. Den Dag skal bruges paa en forvarlig Maade. Det er en folkelig Festsdag, og derfor er det ikke kristelige Vidnesbyrd, her skal høres. De kommer paa andre Steder og til andre Tider. Der maa tales om Politisk og om alt det, der hører til det folkelige. Men som de kristne fastholde deres Festsdage, maa det folkelige ogsaa have Lov at fastholde deres, vi raner ingen af de kirkelige Festsdage, og vi vil modsætte os, at Kirken raner en af vore. Den har 364 Dage om Aaret til at feste paa, men den 365de skal den lade os beholde. Derfor skal her ikke tales til kristelig Opbyggelse men folkelig Oplysning, og vi vil ønske, at der maa være Mand over Møderne, saa der fra dem kommer et friskt og fornygende Brist ind over Arbejdets Verden. Grundloven affødte mange Virkninger, men en af de største og bedste var den Virkning, der aabnede for Rønnen i Bunden af Folkelivet. Det gaar jo med dette som med Træet,

det har lettest ved at tage Slæde i Toppen; men naar blot der fra Bunden, hvor Livskilderne risler, sprudler Liv, holder det sig friskt. Lad os derfor raabe et Hurra for vor fri Forfatning, for Grundloven med sine mange gode Virkninger. (Hurra.)

„Den Bønde, som vil lede“, blev dernæst afslunget, og nu talte

Forstander B e g t r u p: Samme Lørdag da det store Slag stod nede i Korsestrædet, hvor 100,000 Tons og 10,000 Mand blev sænket paa Havets Dyb, faldt der i Norden et Konge-ord, som vil saa slæbnesvangre Følger for vore Brødrødsfolk i Norge. Taleren mente hermed Kong Oscars Kej paa at godfænde Normændenes Konfultatlov. Han gav derpaa en stærkt saamentrængt, men interessant historisk Skildring af Forholdene i Norge i forrige Aarhundrede, mindede om, at da Frederik d. 6. var løst fra sin Ed til Norge, for at Landet skulde overgaa til Sverrig, modsatte Normændene sig at blive behandlet som en anden Handelsbæver og valgte paa demokratisk Vis en grundlovgivende Forsamling, der traadte sammen paa Eidsvoll den 10. April 1814 og arbejdede saa energisk paa Grundlovsudkastet, at Loven blev vedtaget den 17. Maj s. A. og underskrevet af Prins Christian Frederik, der skulde være Norges Statsholder; fremhævede endvidere den derpaa følgende Frihedskamp, der endte med, at Norge beholdt sin Grundlov imod, at Sverrigs Konge ogsaa blev Konge af Norge. Den saakaldte „Rigsakt“ blev nu oprettet, og dermed blev der lagt Grunden til den Kamp, som Normændene senere har ført stærkere og stærkere for at bevare deres Selvstændighed. Da de havde været noget prisne paa det, blev en Sag for sig, men Svenskerne havde dog lært at se ret frit paa Normændenes Selvstændighedsstrang. Men nu var der i de senere Aar kommet en saadan Spænding paa Konfultatsspørgsmaalet, at det maatte komme til en eller anden Afgørelse. Landene har haft fælles Konfultat-

og dermed blev der lagt Grunden til den Kamp, som Normændene senere har ført stærkere og stærkere for at bevare deres Selvstændighed. Da de havde været noget prisne paa det, blev en Sag for sig, men Svenskerne havde dog lært at se ret frit paa Normændenes Selvstændighedsstrang. Men nu var der i de senere Aar kommet en saadan Spænding paa Konfultatsspørgsmaalet, at det maatte komme til en eller anden Afgørelse. Landene har haft fælles Konfultat, som Regel i den, og dette havde været en Torn i Øjet paa Normændene, da Landet er meget mere søfarende end Sverrig. Under Sverdrups Førerskab kæmpede Benfres stærkt for egne Konfultat, og dertil kom saa senere Krævet om egen Udenrigsminister. Men for et Par Aar siden kom der en Krise, og Norges ukronede Konge, Bjørnson, fastede sig over til Højre og de maadeholdne, og der kom nu en stærk Kamp om en mere maadeholden Politisk, en Kamp, som fik Røring, fordi Benfres daværende Rigsminister — en modig og dygtig Mand — anlagde Grænsesæstninger og byggede ydre Forsvar, der kunde støtte Normændene i en mulig Krig med Svenskerne. Bjørnson lagde hele sin Personlighed ind i Striden, rejste rundt og vakte en Folkestemning mod Benfres udfordrende Stilling, blev kaldt til Stockholm, blev dekoreret og fik Nobelprisen. Følgen for Benfres blev, at Valgens gik dets Ministerium imod, det maatte dimissionere, og et Højreministerium kom til Magten. Men den norske Bønde med den strøle Karakter, med den ranke Ryg, ranl som Oranen paa Fjeldet, rystede paa Hovedet ad Bjørnson, og Striden fortsattes, og selv Blandingsministeriet kunde ikke løse Knuden. Svenskerne betragtede Forbindelsen med Norge som et Uegteskab, der ikke kunde hæves, med mindre begge Parter var enige. Normændene mente, det var som en Forretning, hvor Handelsforbindelsen er ophørt, naar den ene Part opsigter Kontrakten. Blandingsministeriet var uenige om meget, men enige om Konfultatsspørgsmaalet, og alle blev som en eneste stor Enhed, der krævede egne Konfultat. En Mand fra Bergen, der hed M. Helsen, blev Ministerchef, og Loven om Konfultat blev saa godt som enstemmig vedtaget i Stortinget. Men saa skete det mærkelige, at Kongen nægtede at underskrive Loven. Ministeriet begærede Afsted, men fik den ikke, og nu er Forholdet saadan, at det norske Folk er saa enigt, at den svenske Konge ikke kan finde sig i Stodderne i Norge, der er villige til at danne et nyt Ministerium. Det lærer henimod, at Kongen ganske uden videre bliver sat ud af Spillet. Normændene er Folk, der selv kan tage Affære. De vil mindes Dagene paa

Gjdsbold, og samles for at handle. Jeg gætter paa, sagde Taleren, at de anmoder den nuværende Ministerchef om at høre indtil videre. Rest Sand- synlighed er der maaske for, at Norge bliver en Fristat. Taleren drog nu nogle Betragtninger ud af det norske Folks Enighed, fandt, at vi danske ikke kunde være Stadfærd, over Norges Uro men være ganske upartiske i vor Dom. Der var noget forfættende for os, som stadig lavedes om Forsvars- spørgsmaalet, at se et helt Folk enigt og det maatte glæde os, som er saa nær beslægtet med det norske Folk, at iagttage, hvorledes det vokser og ud vikler sig. Naar der staar en Del ude i Kanterne og brøler (Haand- klap fra en stor Del af Forsamlin- gen. Ude i Ranten af Publikum hør- nemlig en lille Rynge og forhandlede ret højt), kommer der Forsigtigheder og Uro, men naar alle er enige om at tie eller handle, vokser Folket indbyr- des under Enigheden. (Hør! Hør!). De danske trænger til at samles om en stor Sag, det bliver aldrig For- svarsagen — bliver der Enighed om den, vil den aldrig kunde begejstre Folk. Alt bliver Lunkenhed og Balen- hed, den affæder. Men vi kunde samles om — jævne i Tankgangen, som vi er — om en Hjertets Sag, om sociale Spørgsmaals Løsning om Arbejdet for ren almindelig folkelig Balgret, om mærkbare Fremstid. Jeg tvivler ikke om, at Regeringen har et passende Maal: et passende Maal af demokratisk Frisind til Frem- stid, saa det kunde komme en Løs- ning over det danske Folk. Vi skal ikke efterligne Normændene, men vi skal lære af dem, som de kan lære af os. Et Leve for det danske Folk med venligt Brødersind for det norske Brødersfolk. (Hurra og en efterføl- gende stærk Klapsalve).

„Lange var Norbøns“.

D a m : Tak til Begtrup, fordi han vilde komme herud, og Tak for hans Tale.

Provst R i e m a n n, Faldt: Det var mig en Glæde at modtage Ind- bydelsen til dette Møde netop paa denne Dag, for enhver folkelig Lustning, der gaar hen over vort Land er en Velsignelse for vort Folk. Der tales saa hyppig om Anden fra 48, men der kunde med lige saa stor Ret tales om Anden fra 64, for just i Begyndelsen af Halvfjerdsene gif en stærk folkelig Lustning hen over vort Folk. Netop i de Aar var jeg selv paa Århus Højskole. Jeg var med, da vi gæstede Testrup, og jeg deltog i de meget omtalte Sports- kampe mellem de to Stokers Elever. Ligesom vi Elever samledes for at løbpe i Idræt og synge vore Fæd- lingsange for hinanden, saaledes samledes i de Dage hele den danske Ungdom. Vi vilde en folkelig Oprejs- ning, saa det kunde ses, at var vi end et søndret Folk, var dog Fædre- nens And i Live. I de nærmest følgende Aar var det, som denne folkelige Lustning standsede. Da begyndte de politiske Kampe om vor Grundlov, og da taltes der ikke sjældn om en overhaandigende Gudelig- hed, der draktede alle folkelige Hæd- ser, medens de saa folkelige Møder, vi holdt i de Aar, ufravigelig blev stemplede som politiske. Jeg har længtes efter, at den Tid skulde komme, da der blev forskel paa Politisk og Folkelighed. Politisk maa dele Folket i Partier. Men det kunde

Postor Reinertsen, Fobdy, vilde „talte Folget“. Dette Over er ikke altid regnet for at være særlig stort, men ved denne Betsighed var det en Glæde at gøre det. Vi Ind- bydere har inderlig frydet os over den store Tilslutning. Vi fortsætter i de kommende Aar og haaber stadig paa stort „Følge“. En hjertelig Tak til Talerne i Dag, til Forstander Begtrup og Provst Riemann. Et Leve for vort Land og Folk! Mødet sluttede med „Drølig er Jorden“.

Grundlovsmøde 5.6.1906

Næstved Tidende 1.6.1906

Næstved Tidende den 7.6.1906:

Folkemødet i Mogenstrup.

Det første forsøg på at holde folkemøder i Mogenstrup Skov uden dans og karussel og anden markeds-gøgl blev, som det erindres, gjort i fjor. Der mødte da ca. 2000 mennesker. Denne tilslutning gav selvfølgelig mod og lyst til at fortsætte i år, og grundlovsdagen, i tirsdags altså, holdtes det andet folkemøde i Mogenstrup. Det var bleven dejligt vejr; folk kunne komme ud, og der kom da også omkring ved de 3000 til Mogenstrup, naturligvis særlig folk fra Sydsjællands forskellige egne. Det må hermed anses for godt gjort, at folk fra disse egne har trang og lyst til at samles på denne måde, hvor der ikke stilles store krav til pengepungen, hvor "festerne"s råheder og ulidelige larm og skrål er bandlyst, og som ikke avler tømmermænd dagen derpå, men hvor der kun stilles et eneste krav: Øren til at høre med.

Der vil ved disse folkemøder stedse blive sørget for, at der bliver noget at høre, der hæver sig lidt ud over det jævne dagligdags; de bedste ordførere for folkeligt og kristeligt liv vil blive tilkaldt, så det til enhver tid vil være udbytte at hente ved disse møder, både for hoved og hjerte. I så henseende svarede mødet i tirsdags i alle måder til, hvad der kunne ventes. Det var en klar, kraftig og mandig tale, højskoleforstander **Appel** fra Askov holdt om de nordiske folks samhörighed, om betingelserne for deres trivsel og udvikling, om folkenes ret overhovedet til at hævde sig selvstændigt i overensstemmelse med deres anlæg. - Myndigt og uforfærdet talte pastor **Rosenstand** fra Vester Vedsted om friheden, idet han bl.a. kom ind på spørgsmålet om, hvem der burde vælges ind i den lovgivende forsamling: De dygtigste og bedste mænd uden hensyn til stand og klasse. - Ejendommeligt, lunefuldt, djærvt og snildt talte Dr.phil. **Lehmann** om H.C.Andersen som folkeopdrager, benyttende lejligheden til at sige folk mange drøje sandheder, men

Taler 1: Forstander **Jacob Appel**, Askov højskole

http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Uddannelse_og_undervisning/H%C3%B8jskoleforstander/Jacob_Appel

Taler 2: Pastor **Otto Rosenstand**, Vester Vedsted

http://www.vejenkunstmuseum.dk/Dansk/samling/en/nhi/mindesten/vis_nhi/mindesten.php?sten=208

Taler 3: Docent **Holger Lehman**, København

http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Historie/Religionshistoriker/Edvard_Lehmann

1652 betalende voksne deltagere a' 0,35 kr.

Jacob Appel

Holger Lehmann

under en så H.C.Andersensk form, at de gled ned under latter og smil.

Dertil kommer jo så den følelse af fællesskab, der uvilkårligt vækkes og styrkes ved sådanne stævner; med gamle kendinge, nye forbindelser, som knyttes, nye indtryk, nyt syn på et og andet - kort sagt: Varigt udbytte af dagen, en værdig måde at fejre grundlovsdagen på.

Mødet inlededes af pastor **Meinertsen**, Fodby, som på Indbydernes vegne bød velkommen til folkemødet. Efter den gode begyndelse, der blev gjort i fjor, var det naturligt, at man fortsatte i år med folkemødet på grundlovsdagen. Er der nogen dag, der særligt passer til sådan et møde, må det være den største af vore nationale festdage, den 5. juni, da vi samles for at minde det, vi modtog med grundloven af 5. juni 1849. I det halve århundrede, der siden da er forløben, er der sket en lykkelig fremgang her i vort fædreland, en fremgang, som Kong Frederiks folkegave har sin store part af fortjenesten for. Det, der da føltes, er i mange måder gået i opfyldelse for vort land. Grundloven medførte ikke alene en ny magtfordeling for vort land, men også et nyt udviklingsgrundlag for vort folk, både åndeligt og materielt. På denne dag er der derfor god grund til at minde de mænd, der var med at bære Danmark ind i "Dagen ny", mænd som grev A.G. Moltke til Bregentved, og de mænd, der var sjælen i Martsministeriet (1848, Red.) D.G. Monrad, Lehmann, Tscherning for ikke at tale om Kong Frederik d. 7., som ved siden af sine svagheder havde sine store og gode egenskaber. Et leve for mindet om disse gode mænd, som var med at bære Danmark ind i "Dagen ny".

Referatet af talerne vil komme i følgende dage.

Næstved Tidende den 10.6.1906:

Folkemødet i Mogenstrup. Grundlovsdagen.

Ordet blev herefter givet til forstander **Appel**, Askov, der begyndte med at drage en sammenligning mellem folkemøderne og de politiske valgmøder, som vort land i den sidst forløbne tid havde haft så mange af. Uden at forklejnne betydningen af de politiske møder skulle folkemøderne gerne have det fortrin for disse, at de bidrog til at oplive og styrke, så man gik derfra med indtrykket af, at vi er alle medarbejdere til vort samfunds vel og trivsel. Det burde man altid huske, hvor man ved politiske møder krydser klinger, at det er opgaven og målet for vort arbejde. Den norske digter Henrik Ibsen har i et af sine historiske dramaer "Kongsemnerne" fremstillet for os en stor opgave, idet han lader Haakon stå frem og sige, at hans bestræbelser skal gå ud på at samle Norden, ikke blot i eet rige, men i eet folk. Man forstod på den tid ikke sådan tale. Skule Jarl afbryde da også Haakon med et: Det er umuligt. Sådant er aldrig skrevet i Norges historie tidligere. Men Haakon mente, det kunne lade sig gøre så let som falken kløver skyerne. Når den alvorlige stund kom og folket skulle stå sin prøve, burde danskere, svenskere og nordmænd stå ved siden af hverandre. Det var den store opgave, Henrik Ibsen søgte at slå til lyd for i "Kongsemnerne". Han oplevede at se de tre lande stå som selvstændige kongeriger. Han så, hvad der skete i 1864. Han måtte rejse bort, da han ikke kunne tåle at se, at man i det store, afgørende øjeblik ikke kunne gå i kamp for de store, vide syner, stå sammen indenfor de nordiske folk for at værgе det, der er vort fælles eje. Den samme store tanke, som Ibsen i "Kongsemnerne" slår til lyd for har Bjørnstjerne Bjørnson på samme måde slået på i sine store herlige dramaer for at styrke tanken om at skabe et fælles Norden. Han lader i disse sine helteskikkelser træde frem for os for vise, at vi nordiske folk er blod af det samme blod og kød af det samme kød. Det tidspunkt kom imidlertid, da både Bjørnson og Ibsen holdt op med at skrive historiske dramaer om den store fælles opgave. De skrev da deres herlige nutidsdramaer for at skabe forbindelsesled mellem de nordiske lande og de øvrige lande ude i den store verden, idet de heroppe fra Norden udkastede et lys over menneskeheden, som også kunne tjene andre folk til glæde og nytte. - Hr. Appel fortsatte med en kort omtale af den kamp, der føres rundt om i Europa af de mange millioner mennesker under fremmedherredømme, for hævdelsen af deres nationalitet: Finner, polakker, irere, tjekker osv. Der må ad frivillighedens vej, udtalte hr. Appel videre, skabes et sundt og stærkt folkeliv, hvor alle de, der naturligt hører sammen, finder hinanden. Således må vi danske, svenske og norske folk finde hverandre til et fællesarbejde ud fra den fælles historiske grund, hvorpå vi står. Der er grund til at minde herom ved vore folkemøder.

Vi ser, hvorledes Norden for tiden står tredelt, med tre forskellige konger. Mange ser i denne kendsgerning snarere en adskillelse end en tilnærmelse mellem Nordens tre lande. Det er dog næppe tilfældet. For netop dette, at disse tre folk er bleven selvstændiggjorte, skaber mulighed for et selvstændigt oplysnings- og frigørelsesarbejde, som man tør håbe om må få en stor og rig fremtid for de nordiske folk. Når man er grænseboer, har man særlig lejlighed til at se, hvordan den nationale kamp kommer til at bero på den enkelte person. Kampens udfald er afhængig af, om der i de enkelte hjem lever mennesker, som forstår, at alle må være med, om kampen ikke skal tabes. Og selv om man ikke, som vi derovre i Askov (før genforeningen i 1920. Red.), bor tæt op til grænsen, er vi på alle måder alle grænseboer. Vi har ikke råd til at spille vor kraft eller lade vore magtmidler ligge ubrugt. Det gælder også for os nordiske folk. Vi må stå som eet folk, i eet stort fællesskab; da kan den historie, som endnu ikke er skreven, blive til virkelighed. Og når vi samles d. 5. juni for at glædes over det, der som folk er givet os, var det godt, om der samtidig kunne komme en taknemmelighedsfølelse op for den store opgave, der er vist os af de to store norske digtere. Lad os udtale det ønske på vor folkelige festdag, at der i det år, der kommer, må vokse frem en stærk følelse af, at vi står i et nordisk samfund, at vi danske sammen med svenskere og nordmænd danner en enhed.

Bjørnstjerne Bjørnson, som i de sidste dage har talt ved folkemøder på Skamlingsbanken og i Skibelund Krat, bad os hilse og sige overalt til det danske folk, at nu er øjeblikket kommet, da det skal vise sig, om vi helt og holdent kan finde hinanden. Det er en alvorlig tid, vi står overfor, men ingen tung tid. Vi håber, at vi nok skal finde det, hvortil vi - folkeligt set - kan knytte vort livshåb. At leve for, at vi må styrkes i fællesskabsfølelse og tro på, at de, som er skilt fra os og gerne vil tilbage, må holde ud i kampen.

Folkemødet i Mogenstrup. Grundlovsdagen.

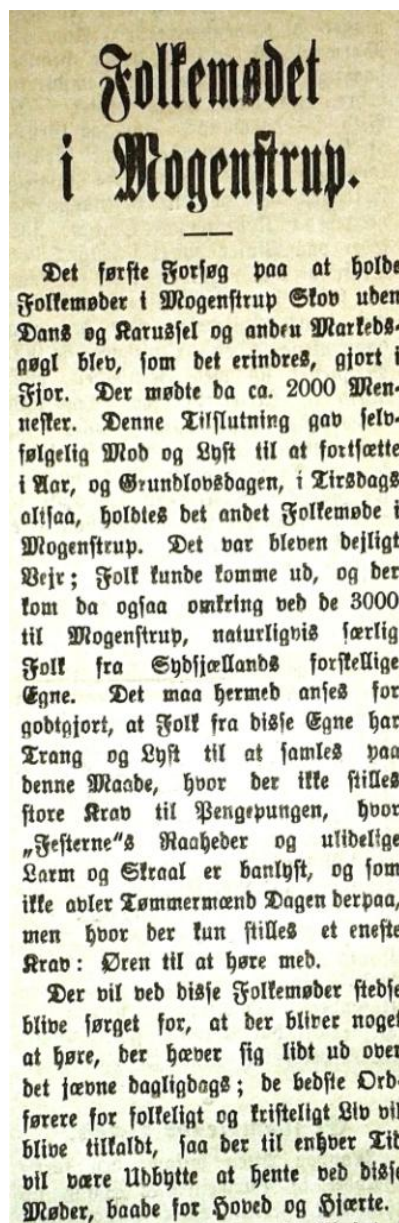
Dr.phil. **Lehmann**, København, ville fortælle om digteren H.C. Andersen som folkeopdrager, en side, fra hvilken det ikke var almindeligt at se H.C. Andersen. Alt det, som omgiver os og påvirker os, opdrager os også i god eller dårlig retning; blandt de store opdragere kan således først og fremmest nævnes arbejdet. Taleren havde derfor ikke - som folk ellers ofte - så ondt af det for landsbyens drenge, der for arbejdets skyld kun kunne komme i skole hver anden dag; går de glip af en smule skrivefærdighed, får de til gengæld det, som er meget bedre: Forstand på livets praktiske ting og kommer tidligt ind under ansvaret, den vigtigste faktor i al opdragelse. Noget af det, som opdrager os, hvis det da ikke fordærver os, er aviserne, dem vi jo ikke kan undgå, og blandt hvilke vi ikke undgår nu og da at træffe dårlige eksemplarer af arten; men det kommer an på, om vi ved læsningen af dem kan lære at "spytte ud" det, som ikke duer - ligesom vinkyperne, der må smage på en utrolig

mængde vin, uafbrudt må spytte det hele ud igen for ikke at blive dødfulde med det samme. Så er der også litteraturen i "det læsende land". Her tænkes jo ikke på en vis slags litteratur, der til visse ikke drager op, tværtimod den slags, der aldrig burde gives mennesker i hænde. Jeg ved nok, man siger, det er en krænkelse af ungdommens ret til at hindre den i at læse alt, hvad der byder sig, men jeg påstår nu alligevel, at det er en krænkelse af ungdommens ret til at lade den læse skidenfærdige bøger. Vi begynder jo straks i vor første skolegang at stifte bekendtskab med litteraturen gennem lærebøgerne; for det er jo således, at vore store digtere heldigvis har været små nok, barnlige nok til at skrive for børn, særlig Ingemann og H.C. Andersen, af hvem den sidste er den største. Hans eventyr er noget af det første, "vi fik i krukken", da vi var små og som romerne sagde: Krukken vil altid smage af det, der først kom i den. - Yderst ejendommeligt, lunefuldt og aldeles uigengiveligt på papir skildrede taleren H.C. Andersens oprindelse i de fattige kår, hvor han fik kendskab til de fattige, fortrykte i folket; hans senere færden blandt de højere og højeste befolkningslag, der gav ham kendskab til denne del af befolkningen; hans mangfoldige rejser ud i den vide verden, der gav ham kendskab som få til verden, alt sammen betingelser for at kunne være folkeopdrager, fordi han ud fra dette sit kendskab til verden er i stand til at skrive sine eventyr og fortællinger, hvis mangfoldige figurer jo er dem, han stiftede kendskab med oppe og nede, og som vekselvis fik hans rige hjerte til at banke medfølelse og fik hans harme og forargelse til at give sig udslag i svidende spot - alt på hans egen vis. Thi han udtrykte sig på en ejendommelig måde, vidt forskellig fra datidens højtidelige sprogbrug; han førte talesproget ind i bogverdenen og har haft umådelig betydning for vort skriftsprog. Så er der det, at han lærte os at agte på småtingene.

Datidens digtere sang yndeligt om roser og liljer og kærminder, men H.C. Andersen skrev om skræpper og tidsler og fandens mælkebøtter og snegle og skruptudser og den slags ting, som folk før ham aldrig havde skænket en tanke, men som jo har sin ejendommelige skønhed og yder sit bidrag til livets mangfoldighed og rigdom. Først og sidst dog hans skildring af mennesker, og mest af de fattige og fortrykte. Han vidste, som han har skildret det både hist og her, at det værste ved fattigdommen er ikke sulten, men ydmygelsen, som hæfter sig dertil. Hans harme over fattigdommens ydmygelser giver sig de ejendommeligste og kraftigste udslag f.eks. i "De to baronesser". Han ved dog, at selv på den fattigste kvist kan der leves et lykkeligt liv, bare der leves et liv i guds frygt og pligtopfyldelse. Hans samfundsfilosofi kan udtrykkes i de få ord, der udgør titlen til et af hans eventyr: "Alt på sin rette plads". Han ville ikke gøre mennesker "lige", som det hedder, lige små eller lige store; han ville have forskellen således som de nok også vil vedblive at være til verdens ende, fordi det betinger rigdommen, mangfoldigheden i livet, men han ville lige ret for alle. Har vi fået hjerte for de fattige her i Danmark, da kan vi i høj grad takke H.C. Andersen derfor.

- Foranstående er ikke noget referat af det halvanden time lange foredrag, kun et slags omrids af det. Men den, som hørte det og herefter kommer til at læse noget af H.C. Andersen med dette foredrag i erindring, vil kunne få langt mere ud af H.C. Andersens eventyr og fortællinger end nogen sinde før.

Næstved Tidende den 7.6.1906:

I saa Henseende svarede Rødet i Tirsdags i alle Maader til, hvad der kunde ventes. Det var en klar, kraftig og mandig Tale, Højstoleforstander Appel fra Aalborg holdt om de nordiske Folks Samhörighed, om Betingelserne for deres Trivsel og Udvikling, om Follenes Ret overhovedet til at hæbde sig selvstændigt i Overensstemmelse med deres Anlæg. — Ryn-digt og uforfærdet talte Pastor Rosenstand fra Bester Vedsted om Friheden, idet han bl. a. kom ind paa Spørgsmaalet om, hvem der burde vælges ind i den lovgivende Forsamling: de dygtigste og bedste Mænd uden Hensyn til Stand og Klasse. — Gendommeligt, lunefuldt, hjært og snildt talte Dr. phil. Lehmann om H. C. Andersen som Follensprædiger, benyttende Lejligheden til at sige Folk mange brøse Sandheder, men under en saa H. C. Andersenst Form, at de gled ned under Batter og Smil.

Dertil kommer jo saa den Følelse af Fællesskab, der uvilkaarligt vækkes og styrkes ved saadanne Stævner; Møde med gamle Kendinger, ny Forbindelser, som knyttes, ny Indtryk, nyt Syn paa et og andet — kort sagt: varigt Udbytte af Dagen, en værdig Maade at fejre Grundlovsdagen paa.

Rødet indlebedes af Pastor Meier-nertsen, Fodby, som paa Indbydernes Begne bød velkommen til Follensmødet. Efter den gode Begyndelse, der blev gjort i Fjor, var det naturligt, man fortsatte i Aar med Follensmødet paa Grundlovsdagen. Er der nogen Dag, der særlig passer til et saadant Møde, maa det være den største af vore nationale Festdage, den 5. Juni, da vi samles for at minde det, vi modtog med Grundloven af 5. Juni 1849. I det halve Aarhundrede, der siden da er forløben, er der slet en lykkelig Fremgang her i vort Fædreland, en Fremgang, som Kong Frederiks Folkegave har sin store Part af Fortjenesten for. Det, der da søttes, er i mange Maader gaaet i Opfyldelse for vort Land. Grundloven medførte ikke alene en ny Magtfordeling for vort Land, men

ogsaa et nyt Udviklingsgrundlag for vort Folk, baade aandeligt og materielt. Paa denne Dag er der derfor god Grund til at minde de Mænd, der var med at bære Danmark ind i „Dagen ny“, Mænd som Grev A. B. Moltke til Bregentved, og de Mænd, der var Sjælen i Ratsministeriet D. G. Monrad, Lehmann, Tscherning for ikke at tale om Kong Frederik den 7., som ved Siden af sine Svagheder havde sine store og gode Egenskaber. Et Leve for Minnet om disse gode Mænd, som var med at bære Danmark ind i „Dagen ny“.

Referatet af Talerne vil komme i følgende Dage.

Næstved Tidende den 10.6.1906:

Folkemødet i Mogenstrup Grundlovsdagen.

Ordet blev derefter givet til Forstander Appel, Aalborg, der begyndte med at drage en Sammenligning mellem Follensmøderne og de politiske Valgmøder, som vort Land i den sidste forløbene Tid havde haft saa mange af. Uden at forlejse Betydningen af de politiske Møder skulde Follensmøderne gerne have det Fortrin for disse, at de bidrog til at oplyse og styrke, saa man gik derfra med Indtrykket af, at vi er alle Medarbejdere til vort Samfunds Vel og Trivsel. Det burde man altid huske, hvor man ved politiske Møder trødler Klinger, at det er Opgaven og Maalet for vort Arbejde. Den norske Digter Henrik Ibsen har i et af sine historiske Dramaer „Kongsemnerne“ fremstillet for os en stor Opgave, idet han lader Haakon staa frem og sige, at hans Bestræbelser skal gaa ud paa at samle Norden, ikke blot i eet Rige, men i eet Folk. Man forstod paa den Tid ikke saadan Tale. Skule Jarl aldryde da ogsaa Haakon med et: Det er umuligt. Saadant er aldrig skrevet i Norges Historie tidligere. Men Haakon mente, det kunde lade sig gøre saa let som Falden kløver Stjerne. Naar den alvorlige Stund kom og Folket skulde staa sin Brøve, burde Dansere, Svenskere og Normænd staa ved Siden af hverandre. Det var den store Opgave, Henrik Ibsen søgte at staa til Lyd for i „Kongsemnerne“. Han oplevede at se de tre Lande staa som tre selvstændige Kongeriger. Han saa, hvad

der skete i 1864. Han maatte rejse bort, da han ikke kunde taale at se, at man i det store afsørende Øjeblik ikke kunde gaa i Kamp for de store, vide Synet, staa sammen indenfor de nordiske Folk for at bærge det, der er vort fælles Gje. Den samme store Tanke, som Ibsen i „Kongsemnerne“ staaer til Lyd for, har Bjørnstjerne Bjørnson paa samme Maade staaet paa i sine store herlige Dramaer for at styrke Tanken om at staae et fælles Norden. Han lader i disse sine Heltefigurer træde frem for os for at vise, at vi nordiske Folk er Blod af det samme Blod og Kød af det samme Kød. Det Tidspunkt kom imidlertid, da ogsaa Bjørnson og Ibsen holdt op med at skrive historiske Dramaer om den store fælles Opgave. De strev da deres herlige Kunstdramaer for at staae Forbindelsesled mellem de nordiske Lande og de øvrige Lande ude i den store Verden, idet de heroppe fra Norden udsatte et Lys over Kennelseheben, som ogsaa kunde tjene andre Folk til Glæde og Rytte. — Hr. Appel fortsatte med en kort Omtale af den Kamp, der føres rundt om i Europa af de mange Nationer. Mennesker under Fremmedherredømme, for Hæbelsen af deres Nationalitet: Finner, Polakker, Irer, Tsjecher osv. Der maa ad Frihedens Vej, udvalgte Hr. Appel videre, staae et sundt og stærkt Folkeliv, hvor alle de, der naturligt hører sammen, finder hinanden. Saaledes maa vi danske, svenske og norske Folk finde hverandre til et Fællesarbejde ud fra den fælles historiske Grund, hvorpaa vi staaer. Der er Grund til at minde herom ved vore Follensmøder. Vi ser,

hvorledes Norden for Tiden staar tærbelt, med tre forskellige Ronger. Mange ser i denne Rendsgerning snarere en Adskillelse end en Tilnærmelse mellem Nordens tre Lande. Det er dog næppe Tilfældet. For netop dette, at disse tre Folk er bleven selvstændiggjorte, skaber Muligheder for et selvstændigt Oplysnings- og Frigørelsesarbejde, som man tør haabe om maa faa en stor og rig Fremtid for de nordiske Folk. Naar man er Grænsebo, har man særlig Lejlighed til at se, hvordan den nationale Kamp kommer til at bero paa den enkelte Person. Kampens Udfald er afhængig af, om der i de enkelte Hjem lever Kæmper, som forstaar, at alle maa være med, om Kampen ikke skal tabes. Og selv om man ikke, som vi derovre i Alton, bor tæt op til Grænsen, er vi paa en Maade alle Grænseboer. Vi har ikke Raad til at spille vor Kraft eller lade vore Magtmidler ligge ubrugt. Det gælder ogsaa for os nordiske Folk. Vi maa staa som eet Folk, i eet stort Fællesskab; da kan den Historie, som endnu ikke er skrevet, blive til Virkelighed. Og naar vi samles d. 5. Juni for at glædes over det, der som Folk er givet os, var det godt, om der samtidig kunde komme en Taknemlighedsfølelse op for den store Opgave, der er vist os af de to store norske Digtere. Lad os udtale det Væste paa vor folkelige Festsdag, at der i det Aar, der kommer, maa vokse frem en stærk Følelse af, at vi staar i et nordisk Samfund, at vi Danske sammen med Svenskere og Noremænd danner en Enhed. Bjørnstjerne Bjørnson, som i de sidste Dage har talt ved Folkemøder paa Skamlingsbanken og i Skibslund Krat, lad os hilse og sige overalt til det danske Folk, at nu er Øjeblikket kommet, da det skal vise sig, om vi helt og holdent kan finde hinanden. Det er en alvorlig Tid, vi staar overfor, men ingen tung Tid. Vi haaber, vi nok skal finde det, hvortil vi — folkeligt set — kan knytte vort Blodhaab. Et Beve for, at vi maa styrkes i Fællesskabsfølelse og i Tro paa, at de, som er flidt fra os og gerne vil tilbage, maa holde ud i Kampen!

Folkemødet i Mogenstrup Grundlovsdagen.

Dr. phil. Lehmann, København, vilde fortælle om Digteren H. C. Andersen som Folkeopbrager, en Side, fra hvilken det ikke var almindeligt at se H. C. Andersen. Alt det, som omgiver os og paavirker os, opbrager os ogsaa i god eller daarlige Retning; blandt de store Opbragere kan saaledes først og fremmest nævnes Arbejdet. Taleren havde derfor ikke — som Folk ellers ofte — faa ondt af det for Landsbyens Drenge, der for Arbejdets Skyld kun kunde komme i Skole hveranden Dag; gaar de glip af en Smule Skrivefærdighed, faar de til Gengæld det, som er meget bedre: Forstand paa Livets praktiske Ting og kommer tidligt ind under Ansøret, den vigtigste Faktor i al Opdragelse. Noget af det, som opbrager os, hvis det da ikke fordærver os, er Aoiserne, dem, vi jo ikke kan undgaa, og blandt hvilke vi ikke undgaar nu og da at træffe daarlige Eksemplarer af Arten; men det kommer an paa, om vi ved Væksningen af dem kan lære at „lytte ud“ det, som ikke duer — ligesom Vindhverne, der maa smaa paa en utrolig Mængde Vin, uafbrudt maa lytte det hele ud igen for ikke at blive dødsfulde med det samme. Saa er der ogsaa Litteraturen i „dette læselte Land“. Her tænkes jo ikke paa en vis Slags Litteratur, der tilvisse ikke drager op, værtimod den Slags, der aldrig burde aibes Mennesker i Hænde. Jeg ved nok, man siger, det er en Krænkelser af Unabommens Ret at hindre den i at læse alt, hvad der hører sig, men jeg paastaar nu alligevel, at det er en Krænkelser af Unabommens Ret at lade den læse flidenfærdige Bøger. Vi brynder jo straks i vor første Skolegang at stifte Bekendtskab med Litteraturen gennem Læsebøgerne; for det er jo saaledes, at vore store Digtere heldigvis har været smaa nok, barnlige nok til at skrive for Børn, særlig Ingemann og H. C. Andersen, af hvem den sidste er den største. Hans Eventyr er noget af det første, „vi flit i Krullen“, da vi var smaa, og som Romerne sagde: Krullen vil altid smaa af det, der først kom i den. — Overst

ejendommeligt, lunefuldt, og aldeles uigenkæbeligt paa Børn flidrede nu Taleren H. C. Andersens Oprindelse i de fattige Aar, hvor han flit kendte til de fattige, fortrækte i Folket; hans senere Værdien blandt de høje og høje Befolkningslag, der gav ham kendte til denne Del af Befolkningen; hans mangfoldige Rejser ud i den vide Verden, der gav ham kendte som faa til Verden, altsammen Betingelser for at kunne være Folkeopbrager, fordi han ud af dette flit kendte til Verden er i Stand til at skrive fine Eventyr og Fortællinger, hvis mangfoldige Figurer jo er dem han stifte Bekendtskab med oppe og nede, og som velkendskt flit hans rige, varme Hjerte til at banke medfølelse og flit hans Harm og Forargelse til at give sig Udslag i svindende Spot — alt paa hans egen Vis. Thi han udtrykte sig paa en ejendommelig Maade, vidt forskellig fra Datidens høitidelige Sprogbrug; han førte Tale sproget ind i Vaarverden og har haft umaadelig Betydning for vort Strikssprog. Saa er der det, at han lærte os at agte paa Smaattingene. Datidens Digtere sang yndeligt om Roser og Liljer og Rørminder, men H. C. Andersen skrev om Skræpper og Tidsler og Jandens Mælkedatter og Snele og Skruptudser og den Slags Ting, som Folk før ham aldrig havde tænket en Tanke, men som jo har sin ejendommelige Glæde og vder flit Bidrag til Livets Mangfoldighed og Rigdom. Først og sidst dog hans Skildring af Kæmper, og mest af de fattige og fortrækte. Han viste, som han har flidret det haabe flit og her, at det værste ved Fattigdommen er ikke Sulten, men Umyndigheden, som hæfter sig dertil. Hans Harm over Fattigdommens Umyndigheder giver sig de ejendommelige og kraftige Udslag f. Eks. i „De to Baronesser“. Han ved dog, at selv paa den fattigste Kvist kan der ledes et lykkeligt Liv, bare der ledes et Liv i Gudsfrygt og Blijdsproghed. Hans Samfundsfilosofi kan udtrykkes i de faa Ord, der udgør Titelen til et af hans Eventyr: „Alt paa sin rette Plads“. Han vilde ikke gøre Kæmper „lige“, som det hedder, lige smaa eller lige store; han vilde have Forstællen saaledes som de nok ogsaa vil vedblive at være til Verdens Ende, fordi dette betinget Rigdommen, Mangfoldigheden i Livet, men han vilde lige Ret for alle. Har vi faaet Hjerte for de fattige her i Danmark, da kan vi i høj Grad takke H. C. Andersen derfor. — Foranstaaende er ikke noget Referat af det halvanden Time lange Foredrag, kun et Slags Oarids af det. Men den, som hørte det og heretter kommer til at læse noget af H. C. Andersen med dette Foredrag i Erindring, vil kunne faa langt mere ud af H. C. Andersens Eventyr og Fortællinger end nogen Sinde før.

Grundlovsmøde 5.6.1907

Næstved Tidende den 7.6.1907:

Folkemødet i Mogenstrup

De mænd, der har sat sig i spidsen for det årlige folkemøde i Mogenstrup Skov på femtejuni-dagen, fik også i år fornøjelse af deres indbydelse. Man havde gjort et heldigt valg af ordførere, vejret stillede sig gunstigt, ligefrem sommerligt, og folk var mødt talrigt frem fra alle sider for at fejre denne vor folkelige festdag under så tiltalende former, som den vel kan fejres. Det ydre festapparat var som de foregående år enkelt og ligetil: En talerstol, nogle Dannebrogssflag og et musikkorps; derimod ingen karrusel, keglebane, kraftprøve, skyde- og dansetelte eller andre "sædvanlige forlystelser". Ikke des mindre var de kommet hen ved halvtredie tusind mennesker til stede, en omstændighed, der ikke kan andet end opfordre indbyderne til at fortsætte videre ad åre i dette så godt begyndte spor.

På indbydernes vegne indledede forstander **Dam**, Brøderup, mødet, idet han rettede en velkomsthilsen til den store tilhørerkreds, der havde lejet sig på skrænten foran talerstolen. Han udtalte samtidig håbet om, at de minder, der knyttede sig til grundlovsdagen, måtte bidrage til at skabe den rette feststemning. Vel har vor grundlov haft sine storhedstider - i tresserne, halvfjerdsene og firserne, men det må håbes, at disse modgangstider har virket på samme måde som forårstormen og kulden ude i naturen. Selv om den kan virke trykkende, så bidrager den dog til at skaffe sæden stærkere rod fæste, så den atter er i stand til at udfolde sig, når det gode vejr indtræder. Vi er under grundloven vokset i ansvarsfølelse, der, der manglede under enevælden. Ansvar for, under hvilke former folkelivet skal udvikle sig, ligger på den enkelte og på hele folket. Måtte dette møde bidrage til at skærpe denne ansvarsfølelse!

Taler 1: Forstander **Jens Lund**, Vejstrup højskole

http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Uddannelse_og_undervisning/H%C3%B8jskoleforstander/Jens_Lund

Taler 2: Højskolelærer **Kvaale**, Norge

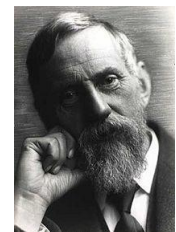
Taler 3: Docent **Holger Lehman**, København

http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Historie/Religionshistoriker/Edvard_Lehmann

1767 betalende voksne deltagere a' 0,35 kr.

Jens Lund

Holger Lehmann

"Langt højere bjerge så vide på jord."

Forstander **Jens Lund**, Vejstrup højskole, talte derefter om de forhold og de egenskaber, der betinger et folks livskraft og en nations levedygtighed. Han ønskede, at man i hvert fald på en festdag som denne lod alt partiævl fare. Det ville næppe volde nogen skade. Der var dage nok til at tale om partipolitik. På en festdag derimod taler man om det, der forener og samler. Jo mere, vi kan mødes på den fælles grund, des bedre er vi i stand til at løse de forskellige opgaver, der melder sig. Om vor grundlov kan man mene, hvad vil; den har sine mangler, men desuagtet er den en god grundlov, når blot den bliver ført ud på rette måde. Og selv om vi i dette stykke som i så mange andre kan møde afvigende anskuelser, så er vi sikkert enige om mere, end vi til daglig brug, når vi hidses op i partikampe, selv tror. Det var ikke godt andet. Vi har jo dog alle eet fædreland, eet modersmål; det er sagt så tit, men ikke for tit. Dette fædreland er vort folkehjem, hvor vi som i vort eget hjem kan føle os trygge og sikre. Som englænderen siger: "Mit hjem er min fæstning". Det samme gælder om vort fælles folkehjem. Vort sprog forbinder os alle både nord og syd for grænsen, både os danske, der bor og bygger herhjemme, og vore landsmænd i fremmede lande.

Men ikke nok hermed. Vort modersmål forbinder os også med de slægter, som er gået forud, lige ned til Skjolds og Rolf Krakes dage. Urkraften i vort sprog stammer fra alle dem, hvorom vi synger, at "deres navne glemmes, som sne, der faldt i fjor, de millioner, der er gået forud, og hvis navne ikke skrives i historien. På en dag som denne må vi have lov at standse et øjeblik og se tilbage på, hvad der er udrettet, og fremefter, hvad der er at udrette. Der er opgaver nok at tage op, blot det rette sindelag er til stede. Vi bør være taknemlig for, at vi har et fædreland, der ikke giver os brødet uden anstrengelse. Noget mageligt er der i den danske folkekarakter, men hvilken ulykke ville det ikke blive for os, om det nødvendige til livets ophold kunne

erhverves uden arbejde. De folk, der duer noget, er vokset frem gennem arbejde. De børn, der fødes til rigdom, er i mange tilfælde ulykkelige, fordi de aldrig får lært at kende arbejdet eller arbejdets velsignelse. Hvor ynkeligt er det ikke at se de mennesker, der går til arbejdet med ulyst og betragter det som en forbandelse. Se i modsætning hertil dem, i hvis bryst det magiske trylleord lyder: Fremad. Her bliver intet stillestående andemad på overfladen.

Her flygter man ikke fra noget, men har æresfølelse nok til at ville gøre et arbejde i troskab. Mange steder, hvor der som følge af efterladenssynder kun vokser skræpper og brændenælder, kunne der have vokset roser. Det er en dårlig trøst for et menneske ikke at have gjort noget galt, når man heller ikke har gjort noget godt. Uopfyldte pligter er en tung byrde at gå med. Arbejdet må tages op, og det må gøres til gavn for folk og fædreland. Men i så fald må man kende det mål, man ønsker at stile henimod. Mange af de mål, der står som frihed og fremskridt, har intet med disse ting at gøre. Vi er et lille folk, indvendes der undertiden, og det kommer an på, om de små har nogen fremtid for sig. Lad os her erindre os, at det ofte har været de små folk, der har udrettet de største ting. Tænk tilbage til oldtiden, f.eks. på det lille jødefolk, det lille græker- eller svejtserfolk. Hvad har de ikke udrettet? Og de samme love gælder endnu på dette område. Har vi livskraft, og er vi i stand til at yde en god indsats til samfundslivets udvikling, så skal der nok blive en plads, fri og selvstændig for os i fremtiden! Taleren sluttede med et leve for det Danmark, som var, som er og som skal være med at skabe for fremtiden.

"Jeg vil værge mit land".

Højskoleforstander **Kvaale**, Norge, holdt derefter et foredrag, som skal blive refereret i et senere nummer.

Efter en times pause genoptoges mødet med pastor **Meinertsen**, Fodby, som leder.

Docent, dr.phil. **Lehmann**, København, holdt dernæst et foredrag, isprængt en god portion vid og lune, om den store skolemand og opdrager, amerikaneren Booker Washington, den mand, der i den nyere tid har lært Amerika og hele den civiliserede verden, hvad der kan udrettes ved hjælp af et par flittige hænder. Hans løbebane fra det øjeblik, han begyndte som fabriksdreng, skridt for skridt fremad, til han stod som skaber og leder af den store omfattende læreanstalt, der er kommen tusinder af hans farvede landsmænd til gode, skildrede hr. Lehmann på den højst interessante måde, der er ham egen, knyttende hertil en række træffende eksempler fra det undervisningssystem, Booker Washington har indført ved sin skole, og af hvilket der selv for gamle kulturfolk kan hentes mangt et godt fingerpeg. Vi skal i øvrigt ikke referere foredraget nærmere. Et foredrag af denne art lader sig i det hele taget ikke gengive på papiret. Det ville være at gøre det for stor uret. Det skulle høres!

Pastor **Meinertsen** sluttede herefter mødet med en tak til de tre ordførere, idet han samtidig bad hr. Kvaale modtage en hilsen til frændefolket deroppe mellem de norske fjelde.

Højskolelærer Kvaales tale

ved folkemødet i Mogenstrup den 5. juni

Efter sangen "Jeg vil værge mit land" talte højskolelærer **Kvaale**: Det er sagt, at der altid er strømning i historien, og det er så. Vi ser ud over historiens hav i stille og storm, altid er her strømning. Og vi ser en mængde skibe; taleren lignede historiens store tanker, nationalitetstanken, socialismen, kvindesagen f.eks. med disse skibe. Når vi nu ser på det forrige århundrede og ser på det, der særlig udmærker det, er det en selvfølge, at der kommer mange skibe, og navnlig kommer der et stort, smukt, det er nationalitetstanken. Det er jo den, som mer end alt andet har sat sit mærke på det 19. århundrede, der er nationalitets følelsens og frihedens århundrede. Det kommer frem, det, som har med livet at gøre, det er folkehavet, som nu er i gære med en styrke som af indre vulkanske kræfter; men der kommer et tilbageslag efter disse vældige udbrud. Det er ligesom man er bleven søvnig og træt, men folkebevidstheden er vågnet. Vi har dyre minder, vi har vor historie og vort modersmål, og vi vil værge om disse ting. Det kan ikke blive til andet end kamp, når de fremmede magter trænger sig ind på os; thi det er noget af folkets dyreste, det gælder. Ejendomsfølelsen er jo noget af det stærkeste i mennesket; man vil have ejendom, for så kan man greje sig i verden. Det er sikkert, at når man taler om lykke, mener man, at den består i ejendom af en eller anden art, og det er sandt; men vi må søge lykken i noget, som går ind i os selv. Vi når nemlig aldrig rigtig lykken, når vi knuser andre eller skubber dem til side. Derfor må retfærdighedsfølelsen også være levende. Hvis vi vil have et indtryk af, hvorledes nationalitetstanken har udviklet sig, så er det bedst at sammenligne med Ludvig d. 14. og hans tid, han sagde, at alle var fæhoveder, som skulle stilles ind i hans kostald. Denne tanke bredte sig over hele verden, vi har hernede levet på det samme program. Men så rejser folkefølelsen sig mer og mer. Først dæmrede frihedstanken i England, filosoferne udkastede tanken om menneskerettighederne, og endelig fremsatte amerikanerne dem klart i deres grundlov. Denne bevægelse gjorde meget til at skubbe revolutionen frem. Under påvirkning af de store filosoffer forpligtede franskmændene sig til ikke at indlemme i deres land noget folk, som ikke havde fået lejlighed til at udtale sig derom.

Men deres tanker blev trådt under fødder af Napoleon. Under kampen mod ham kommer nationalitetsfølelsen frem mange steder; men derefter blev den stærkt hæmmet ved kongressen i Wien. Det viste sig dog snart, at denne kongres blot øgede sprængstoffet i folkene. Juni-revolutionen finder sted, og der kommer nationalitetsbevægelsen. Alligevel vinder revolutionen alligevel ikke rigtig frem, lighedstanken er ikke klart udtalt, den har ikke rigtig form. Og før den tanke er bleven rigtig realiseret her i verden, er her ikke heller et rigtig styre. Med februarrevolutionen blev lighedstanken klarere udtrykt, og på grundlag af den arbejder man sig frem til frihed. I 1849 kom Frederik d.

vi kunne udvikle os til at blive et frit folk. Man er kommen til at tvivle om kulturen. Denne pessimisme, som har vist sig overalt i verden, har rigtig fået næring ved den franske krig. Derfor er så mange folk kommen til at spørge: Er det virkelig så, at de små nationers tid er forbi? Der er en fare, vi kan ikke fragå det; man har jo endog udtalt, at der i det højeste er en 6-7 små nationer, der kan regne på at leve deres liv for sig selv. Det er dog også bleven sagt, at de små nationer har aldrig haft så rige betingelser som nu. Men lad os tænke på, at de små nationers tid er forbi, der ville da bare blive oprør igen, der ville komme en tid, da man rev sig løs. Man kan da spørge: Er der ingen højere mening med udviklingen end denne kredsgang? Det er vist, at sådan som det er gået hidtil, må det ikke blive ved at gå; det er ikke historiens mening at danne store stater; men vi må, hvis vi taler som kristne, hævde vor tilværelse. Det ser mørkt ud for os, men vi må tro, at der er en højere magt, en retfærdighed til. Oppe i Norge fører vi en kamp for vort nationale mål. Første gang rejser det sig ved pavemagtens tilbagegang i reformationstiden, Hans Nielsen Hauge og Wergeland kæmpede for det. Det siges, at denne bevægelse er i strid med kulturen! Det er ikke sandt. Der siges, at Norge har lavet sig selv et mål, og det kan man ikke! Men Ivar Aasen gik og samlede sig en række dialektord og deraf dannede han et mål. Og dette mål har efterhånden arbejdet sig frem til frihed og formfuldhed. Ethvert folk, der skal leve sit liv, skal have sit mål. Vi må jo se at blive os selv, og jo mere vi bliver os selv, desmere kan vi give jer danske, og jo mere I bliver jer selv, desmere kan I give os. Vi trænger til hinanden. Vi skal samle folket til et, da først har vi de sande, store værdier.

7. og gav os her i Danmark en fri grundlov, hvorunder

Når folket kender sig som et, når de står på samme grundlag, med gensidig agtelse for hinanden, da er mængden et folk. Og da vil det forsvare sig overfor de, som trænger ind. Men der er også et forsvar, der har freden til grundlag, det er fredens arbejde. Vi har også en pligt til at arbejde for fredstanken. Ægteskabets frihed og takt skal føres ud i livet, også det politiske. Dette smager for meget af diplomati. Vi må prøve at arbejde for freden. Gudstanken og de nationale tanker er ikke i strid med hinanden. Vi skal leve og være os selv, blive personer og lade den tone få magt: Fred over jorden og god vilje mellem menneskene. På det grundlag tror vi, at "Du endnu har det bedste tilbage, thi end lever den gamle af dage".

Næstved Tidende den 7.6.1907:

Folkemødet i Mogenstrup.

De Mænd, der har sat sig i Spidsen for det aarlige Folkemøde i Mogenstrup Skov paa Femtejuni-Dagen, fik ogsaa i Aar Fornøjelse af deres Indbydelse. Man havde gjort et heldigt Valg af Ordførere, Bejret stillede sig gunstigt, ligesom sommerligt, og Folk var mødt talrigt frem fra alle Sider for at fejre denne vor folkelige Festsdag under saa tiltalende Former, som den vel kan fejres. Det ydre Festsapparat var som de foregaaende Aar enkelt og ligetil: en Talerstol, nogle Dannebrogssflag og et Musikkorps; derimod ingen Korusel, Reglebane, Kraftprøve, Skyde- og Dansetelte eller andre „sædvanlige Forlystelser“. Ikke des mindre var der kommet henved halvtredje Tusend Mennesker til Stedet, en Omstændighed, der ikke kan andet end opfordre Indbyderne til at fortsætte videre ad Aare i det saa godt begyndte Spor.

Paa Indbydernes Begne indlevede Forstander D a m, Brøderup, Mødet, idet han rettede en Velkomsthilsen til den store Tilhørsrekke, der havde lejet sig paa Skrænten foran Talerstolen. Han udtalte samtidig Haabet om, at de Minder, der knyttede sig til Grundlovsdagen, maatte bidrage til at skabe den rette Festslemning. Vel har vor Grundlov haft sine Stormtider — i Treferne, Halvfjerdsferne og Firserne, men det maa haabes, at disse Mødegangstider har virket paa samme Maade som Foraarsstormen og Kulden ude i Naturen. Selv om den kan virke trykkende, saa bidrager den dog til at skaffe Sæden stærkere Modfæstelse, saa den atter er i Stand til at udsolde sig, naar det gode Vejr indtræder. Vi er under Grundloven vokset i Ansvarfølelse, den, der manglede under Gnevældens. Ansvar for, under hvilke Former Folkelivet skal udvikle sig, ligger paa den enkelte og paa hele Folket. Maatte dette Møde bidrage til at stærke denne Ansvarfølelse!

„Langt højere Bjerge saa vide paa Jord.“

Forstander J e n s D u n d, Vejstrup Højstole, talte derefter om de Forhold og de Egenskaber, der betinger et Folks Vidskab og en Nations Bevedygtighed. Han ønskede, at man i hvert Fald paa en Festsdag som denne lod alt Partikævl fare. Det vilde næppe volbe nogen Skade. Der var Dage nok til tale om Partipolitikk. Paa en Festsdag derimod taler man om det, der forener og samler. Jo mere vi kan mødes paa den fælles Grund, des bedre er vi i Stand til at løse de forskellige Opgaver, der melder sig. Om vor Grundlov kan man mene, hvad man vil; den har sine Mangler, men desuagtet er den en god Grundlov, naar blot den bliver ført ud paa rette Maade. Og selv om vi i dette Stykke som i saa mange andre kan møde afvigende Ansuelser, saa er vi sikkert enige om mere, end vi til daglig Brug, naar vi hidles op i Partikampe, selv tror. Det var ikke godt andet. Vi har jo dog alle eet Fædreland, eet Moderemaal; det er sagt saa tit, men ikke for tit. Dette Fædreland er vort Folkehjem, hvor vi som i vort eget Hjem kan føle os trygge og sikre. Som Englænderen siger: „Mit Hjem er min Fæstning“. Det samme gælder om vort fælles Folkehjem. Vort Sprog forbinder os alle haande nord og syd for Grænsen, haade os danske, der boer og hygger herhjemme, og hore Landsmænd i fremmede Lande. Men ikke nok hermed. Vort Modersmaal forbinder os ogsaa med de Slægter, som er gaaet forud, lige ned til Stjoldes og Rolf Kraks Dage. Udkraften i vort Sprog stammer fra alle dem, hvorom vi synger, at „deres Navne glemmes, som Sne der falder i Fjor“, de Millioner, der er gaaet forud, og hvis Navne ikke skrives i Historien. Paa en Dag som denne maa vi have Lov at standse et Øjeblik og se tilbage paa, hvad der er udrettet, og fremefter, hvad der er at udrette. Der er Opgaver nok at tage op, blot det rette Sindelag er til Stede. Vi bør være talnemlig for, at vi har et Fædreland, der ikke giver os Brødet uden Anstrængelse. Noget mageligt er der i den danske Folkelarakter, men hvilken Ulykke vilde det ikke blive for os, om det nødvendige til Livets Ophold kunde erhverves uden Arbejde. De Folk, der duer noget, er vokset frem gennem Arbejde. De Børn, der fødes til Rigdom, er i mange Tilfælde ulykkelige, fordi de aldrig faar lært at kende Arbejdet eller Arbejdets Betsignelse. Hvor uheldigt er det ikke at se de Mennesker, der gaar til Arbejdet med Ulyst og betragter det som en Forbandede. Se i Modfatning hertil dem, i hvis Øryst det magiske Trylleord ligger: f r e m a d. Her bliver intet flakstaaende „Andemad“

paa Overfladen. Her slutter man sig ikke fra noget, men har Vækselsløse nok til at ville gøre et Arbejde i Trofast. Mange Steder, hvor der som Følge af Efterladenskaber kun vokser Skræpper og Brændenælder, kunde der have vokset Roser. Det er en daarlig Trost for et Menneske ikke at have gjort noget galt, naar man heller ikke har gjort noget godt. Uopfyldte Pligter er en tung Byrde at gaa med. Arbejdet maa tages op, og det maa gøres til Gavn for Folk og Fædreland. Men i saa Fald maa man kende det Maal, man ønsker at stile henimod. Mange af de Maal, der staar som Frihed og Fremstrid, har intet med disse Ting at gøre. Vi er et lille Folk, indvendes der undertiden, og det kommer an paa, om de smaa Folk har nogen Fremtid for sig. Lad os her erindre os, at det ofte har været de smaa Folk, der har udrettet de største Ting. Tænk tilbage til Oldtiden, f. Eks. paa det lille Jødefolk, det lille Græker- eller Svejterfolk. Hvad har de ikke udrettet? Og de samme Love gælder endnu paa dette Omraade. Har vi Vidskab, og er vi i Stand til at yde en god Indsats til Samfundslivets Udvikling, saa skal der nok blive en Plads, fri og selvstændig for os i Fremtiden! Taleren sluttede med et Bebe for det Danmark, som var, som er, og som vi skal være med at skabe for Fremtiden.

„Jeg vil værge mit Land“.

Højstoleforstander D v a a l e, Norge, holdt derefter et Foredrag, som skal blive refereret i et senere Nummer.

Efter en Times Pause genoptoges Mødet med Pastor R e i n e r t s e n, Fobby, som Beder.

Docent, Dr. phil. B e h m a n n, København, holdt dernæst et Foredrag, isprængt en god Portion træffende Vid og Lune, om den store Skolemand og Opdrager, Amerikaneren Booker Washington, den Mand, der i den nyere Tid har lært Amerika og hele den civiliserede Verden, hvad der kan udrettet ved Hjælp af et Par flittige Hænder. Hans Børbane fra det Øjeblik, han begyndte som Fabrikdreng, Skridt for Skridt fremad, til han stod som Staber og Beder af den store, omfattende Bæreanstalt, der er kommen Tufinder af hans farvede Landsmænd til Gode, Rildrede Hr. Behmann paa den højst interessante Maade, der er ham egen, knyttende hertil en Række træffende Eksempler fra det Undervisningssystem, Booker Washington har indført ved sin Skole, og af hvilket der selv for gamle Kulturfolk kan hentes mangt et godt Fingerpeg. Vi skal især ikke referere Foredraget nærmere. Et Foredrag af denne Art lader sig i det hele taget ikke gengive paa Papiret. Det vilde være at gøre det for stor Uret. Det skal høres!

Pastor R e i n e r t s e n sluttede derefter Mødet med en Tak til de tre Ordførere, idet han samtidig bad Hr. Rvaale modtage en Hilsen til Færendefolket deroppe mellem de nordste Fjælde.

Præstø Avis den 8.6.1907:

Højskolelærer Kvaales Tale

ved Folkemødet i Mogenstrup den
5. Juni.

Efter Sengen „Jeg vil værge mit Land“ talte Højskolelærer Kvaales: Det er sagt, at der altid er Strømning i Historien, og det er saa. Vi ser ud over Historiens Hav i Stille og i Storm, altid er der Strømning. Og vi ser en Mængde Skibe; Taleren lignede Historiens store Tanker, Nationalitetstanken, Socialismen. Rønde sagen f. Eks., ved disse Skibe. Naar vi nu ser paa det forrige Aarhundrede og ser paa det, der særlig udmærker det, er det en Selvsølg, at der kommer mange Skibe, og navnlig kommer der et stort, smukt, det er Nationalitetstanken. Det er jo den, som mer end alt andet har sat sit Mærke paa det 19. Aarhundrede, der er Nationalitetstankens og Folkefrihedens Aarhundrede. Det kommer frem, det, som har med Bibet at gøre, det er Folkehabet, som nu er i Gære med en Styrke som af indre vulkaniske Kræfter; men der kommer et Tilbageflag efter disse vældige Udbrud. Det er ligesom man er bleven søvrig og træt, men Folkebevidstheden er vaagnet. Vi har dyrt Minder, vi har vor Historie og vort Røbersmaal, og vi vil værge om disse Ting. Det kan ikke blive til andet end Kamp, naar de fremmede Magter trænger sig ind paa os; thi det er noget af Folkets dyreste, det gælder. Gjenstandssølsen er jo noget af det stærkeste i Mennesket; man vil have Gjenstand, for saa kan man greje sig i Verden. Det er sikkert, at naar man taler om Lykke, mener man, at den bestaar i Gjenstand af en eller anden Art, og det er sandt; men vi maa søge Lykken i noget, som gaar ind i os selv. Vi naar nemlig aldrig rigtig Lykken, naar vi knuser andre eller rubber dem til Side. Derfor maa Retfærdighedsfølelsen ogsaa være levende. Hvis vi vil have et Indtryk af, hvorledes Nationalitetstanken har udviklet sig, saa er det bedst at sammenligne med Ludvig d. 14. og hans Tid, han sagde, at alle var Fæhoveber, som skulde stilles ind i hans Røstald. Denne Tanke bredte sig over hele Verden, vi har herinde levet paa det samme Program. Men saa rejste Folkesølsen sig mer og mer. Først bemaerede Frihedstanken i England, Filosoferne udfastede Tanken om Menneskerettighederne, og endelig fremsatte Amerikanerne dem klart i deres Grundlov. Denne Bevægelse gjorde meget til at rubbe Revolutionen frem. Under Paa-virkning af de store Filosofer forpligtede Franskmændene sig til ikke at indlemme i deres Land noget Folk, som ikke havde faaet Beslighed til at

udtale sig derom. Men deres Tanker blev traadt under Fødder af Napoleon. Under Kampen mod ham kommer Nationalitetssølsen frem mange Steder; men derefter blev den stærkt hæmmet ved Kongressen i Wien. Det viste sig dog snart, at denne Kongres blot øgede Sprængstoffet i Folkene. Julirevolutionen finder Sted, og der kommer Røre i alle Folkene, der kommer Fart i Nationalitetsbevægelsen. Alligevel vinder Revolutionen ikke rigtig frem, Lighedstanken er ikke klart udtalt, den har ikke rigtig Form. Og før denne Tanke er bleven rigtig realiseret her i Verden, er der ikke heller et rigtig Styre. Med Februarrevolutionen blev Lighedstanken klarere udtalt, og paa Grundlag af den arbejder man sig frem til Frihed. I 1849 kom Frederik d. 7. og gav os her i Danmark en fri Grundlov, hvorunder vi kunde udvikle os til at blive et frit Folk. Man er kommen til at tvivle om Kulturen. Denne Besvimelse, som har vist sig overalt i Verden, har rigtig faaet Røring ved den fransktyske Krig. Derfor er saa mange Folk kommen til at spørge: Er det virkelig saa, at de smaa Nationers Tid er forbi? Der er Fare, vi kan ikke fragaar det; man har jo endog udtalt, at der i det højeste er en 6—7 smaa Nationer, der kan regne paa at leve deres Liv for sig selv. Det er dog ogsaa bleven sagt, at de smaa Nationer har aldrig haft saa rige Betingelser som nu. Men lad os tænke paa, at de smaa Nationers Tid er forbi, der vilde da bare blive Oprør igen, der vilde komme en Tid, da man ved sig løs. Man kan da spørge: Er der ingen højere Mening med Udviklingen end denne Kredsgang? Det er vist, at saadan som det er gaaet

hidentil, maa det ikke blive ved at gaa, det er ikke Historiens Mening at danne store Stater; men vi maa, hvis vi taler som kristne, hævde vor Tilværelse. Det ser svært ud for os, men vi maa tro, at der er en højere Magt, en Retfærdighed til. Oppe i Norge fører vi en Kamp for vort nationale Maal. Første Gang rejste det sig ved Pavemagtens Tilbagegang i Reformations-tiden, Hans Nielsen Hauge og Bergeland kæmpede for det. Det siges, at denne Bevægelse er i Strid med Kulturen! Det er ikke sandt. Der siges, at Norge har lavet sig selv et Maal, og det kan man ikke! Men Ivar Aasen gik og samlede sig en Række Dialekter, og deraf dannede han et Maal. Og dette Maal har efterhaanden arbejdet sig frem til Frihed og Formfuldhed. Ethvert Folk, der skal leve sit Liv, skal have sit Maal. Vi maa se at blive os selv, og jo mere vi bliver os selv, desmere kan vi give Jer danke, og jo mere I bliver

Jer selv, desmere kan I give os. Vi trænger til hinanden. Vi skal samle Folket til et, da først har vi de sande, store Værdier. Naar Folket kender sig som et, naar de staar paa samme Grundlag, med gensidig Agtelse for hinanden, da er Mængden et Folk. Og da vil det forsvare sig overfor de, som trænger ind. Men der er ogsaa et Forsvar, der har Freden til Grundlag, det er Fredens Arbejde. Vi har ogsaa en Pligt til at arbejde for Fredstanken. ÆgteRabets Frihed og Takt skal søres ud i Livet, ogsaa det politiske. Dette smager for meget af Diplomati. Vi maa prøve at arbejde for Freden. Gudstanken og de nationale Tanker er ikke i Strid med hinanden. Vi skal leve og være os selv, blive Personer og lade den Tone faa Magt: Fred over Jorden og god Vilje mellem Menneskene. Paa det Grundlag tror vi, at „Du endnu har det bedste tilbage, thi end lever den gamle af Dage“.

Grundlovsmøde 5.6.1908

Næstved Tidende 30.5.1908

Næstved Tidende den 6.6.1908:

Folkemødet i Mogenstrup.

I modsætning til tidligere år var vejret i fredags ret uheldigt til grundlovsfesten i Mogenstrup. Kolde regnskyer havde formiddagen igennem pisket hen over landskabet, og endnu midt på eftermiddagen, da mødet var ved at tage sin begyndelse, trak det op med grå skyer. Under disse omstændigheder besluttede mødets Indbydere sig til at holde sammenkomsten i kroens sal. Den viste sig imidlertid alt for lille til at rumme de mange, der var kommen til stede; udenfor stod flere, end der var pakket sammen inde i salen. Og da solen på samme tidspunkt begyndte at vise sig gennem skydækket, blev man enige om at forlægge mødet til den sædvanlige mødeplads, hvor der hurtigt, trods de uheldige vejrforhold, samlede sig henimod 1000 mennesker. Skovbunden var kold og fugtig, men i øvrigt blev opholdet i det fri ganske tåleligt. Der kom under mødets første del en regnbyge, som dog ikke bragte større forstyrrelse i mødet.

Var man uheldig i én henseende, havde mødets indbydere til gengæld været heldig i en anden: I valget af ordførere.

Forstander **Jensen**, forhen Hindholm, nu Rødkilde, dr.phil. **Lehmann**, der var til stede som taler tredje år i træk, og endelig pastor **Jensen**, Jernved, rettede deres ordførerskab på en måde, der fik tilhørerne til at glemme både kulde og fugtighed. Navnlig pastor Jensens - det være sagt uden forringelse af de to første foredrag - varmtføjte skildringer af kampen i Sønderjylland og de lyspunkter, denne kamp frembyder, var i høj grad egnet til at fængsle opmærksomheden.

Mødet indlededes af forstander **Dam**, Brøderup, der bød velkommen og udtalte sin glæde over, at man kunne samles ude i det grønne, som ikke alene er "godt for øjnene", men som tillige er den farve, under hvilken alt liv og al vækst i naturen ytrer sig. Og med ønsket om, at denne sammenkomst under skovens

Taler 1: Fhv. forstander **Niels Peter Jensen**, Hindholm højskole
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Uddannelse_og_undervisning/H%C3%B8jskoleforstander/N.J._Jensen

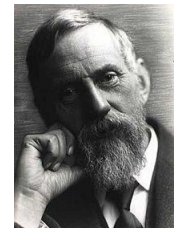
Taler 2: Dr.phil. **Edvard Lehmann**, København
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Historie/Religionshistoriker/Edvard_Lehmann

Taler 3: Pastor **Niels Anton Jensen**, Jernved
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Kirke_og_tro/Pr%C3%A6st/N.A._Jensen

805 betalende voksne deltagere a' 0,35 kr.

Niels Peter Jensen

Edvard Lehmann

grønne træer måtte bidrage til at fremme den åndelige vækst blandt mødets deltagere, gav han ordet til den første taler,

Forstander **Jensen**, der indledede sit foredrag med at stille til besvarelse det spørgsmål: Hvorfor er skærsommertiden så festlig for os? Der er, fordi livet på denne årstid lykkes for vore øjne på en enestående og usædvanlig måde. Længe var livet dvalebundet, men så kom der mildhed og grøde, og dermed foldede livet sig sejrrikt ud. Og denne udfoldelse sker, fordi naturen altid er lydig mod sin lov. Det falder aldrig naturens uskyldigste børn ind at synde mod livets lov, som er bleven deres lov. Griber menneskets hånd voldeligt ind og søger at ændre ved en plantes livslov, da bliver væksten let forkrøblet. Man har f.eks. prøvet det med rosen, hvis flor man ved menneskelig indgriben har forsøgt at udstrække fra foråret til efteråret. Men rosen må på en måde ofre sit eget liv ved denne ændring i dens naturlov; thi den stadig blomstrende rose sætter aldrig frugt. Træt af de mange skildringer af elendige menneskeliv har adskillige engelske og amerikanske forfattere givet sig til at skildre for os livet, som det ytrer sig i den grønne skov. De har råbt ud over deres samtid: "Vend tilbage til naturen"! Tilbage til den lov, der håndhæves i den grønne skov: "Vær lydig"! Lydighed er livets første bud, og det andet bud i naturens grundlov lyder: Kæmp for livet til det yderste! Du skal forsvare livet til den yderste negl, ikke blødagtig opgive ævret men fortsætte kampen til det sidste, som bjørnemoderen gør i kampen for sine unger. Det er et bud, der har ærinde langt ud over den livskreds, hvori dette dyr lever. Hvad er da straffen, hvis disse to bud i naturens grundlov brydes? Den er død! Det dyr, der ikke vil forsvare sig til det yderste, er dødsdømt, men noget tilsvarende er gældende i menneskelivet. Hver gang livet lykkes skønt og sejrrikt for os, da er det, fordi vi har været

lydige mod dets love. Lad os understrege den lære for os på vor grundlovsdag. Den, der ikke får lært at lyde, får heller aldrig lært at byde. Det synes, som der i vor tid begynder at gøre sig gældende en slags ulydighedens ånd. Man siger f.eks. indenfor visse kredse som så: Børnene skal have deres vilje, og de får deres vilje i alle spørgsmål, men de lærer aldrig at lyde. Det er sikkert forkert. Kan vi ikke forstå det, da vil livet selv gennem bitre erfaringer lære os det, thi livet er en skole, der ikke tillader ulydighed mod livets bedste lov. Det mærkelige, gamle græske oldtidsfolk, spartanerne, indskrev deres navne med uudslettelig skrift i historien, fordi de var lydige mod Spartas lov. De skulle sejre eller dø for Sparta; under dette råk gik de i kampen.

Derfor kunne de kæmpe i passet ved Thermopylæ; de faldt alle sammen. Men på deres gravsteder skrev man: "Gå fremmede og forkynd i Sparta, at her ligger vi, lydige mod dets lov". Først da spartanerne blev ulydige mod deres og Spartas lov, først da gik det ned ad bakke for dem. Den slags gamle love gælder ikke mere, men det gælder fremdeles, at aldrig slipper slægten udenom loven. Et menneskeliv, som duer til noget, kan ikke trives i lovløshed. Når vi her i Danmark har været så glade for vor grundlov, da er det, fordi det liv, den bragte, lykkedes. Men grundloven gav os ikke alene ny rettigheder, den gav os også den forpligtelse at gøre vor borgerpligt. Den pligt, der består i, at enhver våbenfør mand træder til og er villig til at forsvare landet den dag, det er i fare. Vil vi være lydige mod grundlovens bud, tør vi ikke unddrage os denne pligt. Selv om dette bud er det strengeste, så er det der, således som livets lov nu en gang er. Denne pligt tør danske mænd ikke unddrage sig: At forsvare den arv, vi selv har modtaget, og som vi skal lade gå videre til efterslægten. Gid da den skønne lov, der blev til i en lykkelig tid, også i fremtiden må bære livet her i landet til held og hæder for det danske folk. Grundloven leve!

"Vær velkommen enhver under ungdommens tag".

Dr.phil. **Lehmann** holdt dernæst et længere foredrag - isprængt en mængde træffende sidebemærkninger og som altid præget af det stille lune, der kendetegner de Lehmannske foredrag - om den mand, der for halvandet århundrede siden prædikede livets lov for hele det kultiverede Europa, den franske forfatter og filosof Jean Jacques Rousseau, og hans store betydning, der grunder sig på de ord: "Lad os vende tilbage til naturen".

I sin indledning skildrede dr. Lehmann, hvordan forholdene var i Frankrig og overalt i den dannede verden på den tid, da Rousseau trådte frem og talte livets evangelium med en røst, der fik selv de højeste samfundsstøtter i Paris til at lytte efter. Videre skildrede han Rousseaus opdragelsesprincipper, således som han har givet dem udtryk i sin verdensberømte opdragelsesroman "Emile", og den grundtone, der går igennem dette omfattende værk: Natur og frihed. Vend tilbage til naturen og lad barnet være barn i dets umiddelbarhed og uskyldighed, der ikke bør ødelægges ved lektieterning eller anden "dressur".

Men dels af hensyn til foredragets beskaffenhed, der ikke godt uden at gøre det alt for megen uret tillader et længere referat, og dels af hensyn til den stærkt optagne plads i dette nr. må vi nøjes med disse par linier af denne tale, som man måtte høre for ret at få noget udbytte af den.

Forstander **Dam** bragte ved foredragets slutningmødets tak til de to talere, der på dette tidspunkt skulle afsted til toget.

"Der kom en vår til Dannevang"

Efter en times pause fortsattes mødet med afsyngelsen af Paludan-Müllers sang "Brat af slaget rammet".
(fortsættes i næste nr.)

Næstved Tidende den 10.6.1908:

Folkemødet i Mogenstrup.

Sønderjydernes kamp og lyspunkterne i denne kamp.

Pastor **Jensen**, Jernved, talte dernæst ud fra det gamle vers: "Sorrige og glæde de vandre til hobe", idet han mindede om de skyer, som vi selv på en af vore folkelige festdage som grundlovsdagen ikke kan frigøre os for, og da navnlig den mørke sky, der stadig hviler over de danske sønderjyders land. Det er svært, når de, som gerne vil sammen være, ikke kan få lov til det, og tungt, når modersmålet skal svinebindes, og når børn af danske forældre skal tale tysk i skolen. Thi for sønderjyderne gælder det som for os, at "Moders mål er vort hjertesprog, kun løs er al fremmed tale". Det er altid tungt, når noget skal dø, og i Sønderjylland er der noget, der skal dø. Der dør barnehjarter hver eneste dag, der går, når mennesker skal tvinges ind i en kultur, som ikke er deres. Der ødelægges meget, hvor man skal tale to sprog, og hvor der er mange, der snobber for tyskerne, disse "hjemmetyskere". Det kan der jævnligt hentes eksempler på. Af og til kan man høre sønderjyder sige: Vi vil ikke have med politik at gøre. En sønderjyde udtalte sig en gang således: Min politik er, at når jeg blot har så mange kartofler og så megen dyppeelse, der skal til, så er jeg tilfreds! Det er et af disse stakkels mennesker, der har opgivet kampen og alene er bleven modstræber med det valgsprog: "Hvor føden er, der er fædrelandet". Det nytter kun lidet, når vi heroppe siger: "Hvad udad tabs, skal indad vindes". Det er for resten et dårligt, snæversynet ord. Thi hvad nytter det os, at der kan leve flere på de jyske heder, når de dør i Sønderjylland. Men selv om der er nok af skyer over dette storm- og vejrslagne land, så er der heldigvis også lyspunkter. Regner det meget derovre, så er der til gengæld også en lysende regnbue på den sønderjyske himmel. Og som den naturlige regnbues lysspekter består af syv farver, således findes der også i den sønderjyske syv farver eller lyspunkter, som jeg skal pege på.

For det første er ungdommen i Sønderjylland lysvågen, hvilket ikke altid er tilfældet heroppe hos os. Den sønderjyske ungdom flokkes i stort tal på vore efterskoler og højskoler og tager derfra mange gode indtryk med sig hjem. At dette lyspunkt har haft sin betydning under de valgmandsvalg, der holdtes i onsdags, og som viser fremgang for de danske over hele linien, er uden for al tvivl. Ungdommen i Sønderjylland er bleven hærdet gennem trængsler, og hvor dette er tilfældet, bliver der "Ynglinge i blade", "Drenge blædt i stål" og "Mænd med faste hjerter". Gid ungdommer heroppe i moderlandet måtte ligne den sønderjyske ungdom i den henseende.

For det andet er sønderjydernes litteratur ikke dårlig. De har en dagspresse, som vi ikke har magen til. Et blad som "Flensborg Avis", skrevet på så godt og ægte dansk, som den er, træffer vi ikke heroppe hos os - vor egen dagspresse i øvrigt ufortalt. De har mange gode bøger og ugeblade, som burde vinde langt større indpas her nord for Kongeåen, end tilfældet er.

For det tredje kan fremhæves deres foreningsliv og livet, sådan som det former sig i deres forsamlingshuse. Hvordan benytter vi vore forsamlingshuse? Jeg synes, der danses vel meget - og måske drikkes vel meget. Og det, der tales, er ofte lovlig letbenet. I Sønderjylland har man i de sidste 3 a 4 år bygget 30-40 forsamlingshuse, store huse til 20.000 mark, og de er betalt. Derfor kan der arbejdes i disse huse, som tilfældet er. Man skal ikke der som heroppe - et påskud man ofte hører - holde offentlige baller for at skaffe renter og afdrag på byggelånet. Ved sådanne steder som i de sønderjyske forsamlingshuse og det liv, der rører sig i disse huse, skabes der mange trofaste soldater i den danske hær.

Den fjerde farve i regnbuen ville taleren betegne som kejserfarven - henvisende til, at der i Pragerfredens § 5 blev indsat en bestemmelse om, at Nordslesvig skulle have lov til at komme tilbage til Moderlandet, hvis der ved folkeafstemning i vedkommende landsdel viste sig stemning derfor. Det er næppe ganske tilfældigt, at der i denne paragraf er tændt en sådan håbets stjerne. Denne stjerne blev tændt i Bøhmnes hovedstad, den by, hvorfra Danmark for 700 år siden hentede sig den folkekære dronning, der kom hertil uden tynge og kom med fred. Mon ikke paragraf 5 skulle bringe en lignende glæde hertil.

Den femte farve kan betegnes som kongefarven. Denne betegnelse skriver sig fra den omstændighed, at kong Frederik den Anden i sin tid for at skabe en modvægt mod den sønderjyske hertug opkøbte alle de sønderjyske adelsgårde på nær 2 a 3. derfor har Sønderjylland ingen adel haft siden Frederik den Anden og Christian den Fjerdes dage. Det betyder noget. Og dette skridt fik meget vidtrækkende følger. Dernede afløstes al hoveriet langt tidligere end heroppe. Omkring 1640, ca. halvandet hundrede år før man her begyndte på bondestandens frigørelse, var alt hoveri praktisk talt ophørt i Nordslesvig. Denne landsdel blev endvidere forskånet for den tyske adel og den forflytning og undertrykkelse, den førte med sig. Og endelig kom den dag, da kongen var ked af at være godsejer og derfor lod sine store gårde udstykke

således, at her i stedet for blev 4000 selvejerbønder i Nordslesvig. Tænk, hvad det vil sige på en tid, da bønderne heroppe sukkede under hoveri og stavnsbånd og trældom. Til den mængde selvejerbønder kom senere en stor del arvefæstebønder, idet kongen i 1766 afløste livsfæstet af arvefæste. Alt dette i forening skabte i den nordslesvigske en selvstændighed, som vi ikke har kendt magen til heroppe. Sådanne bondetyper som Jeppe på Bjerget har man aldrig kendt i Nordslesvig. Den nordslesvigske bonde er en selvstændig mand, der sætter sin hat, som han vil, og som ikke gerne bøjer nakken, selv i vanskelige tider. Tror man f.eks., at en bonde som Laurits Skau kunne være fremstået andre steder end netop der, hvor ham fremstod?

For det sjette er det et lyspunkt, at kristenlivet ytrer sig blandt de danske sønderjyder, som det gør; også i dette er der håb og mod. Vel er det i mange henseender småt nok med kristenlivet hernede, og hvorledes skulle det være anderledes. En vækkelse som den, der er udgået fra Grundtvig eller Vilh. Ved har de ikke fået meget af; derimod har de fået tyske præster, der nok taler dansk, men et dansk derefter. Deres tanker formes efter tysk mønster, selv om ordene er danske, og deres tale falder mat til jorden. Men ved siden deraf er der vokset en bevægelse frem med det formål at skaffe frimenighedspræster og oprette frimenighedskirker. I disse kredse er det en lyst at færdes. Der er mennesker, som forstår at høre.

Endelig for det syvende er der et lyspunkt, som i sine virkninger nærmest er negativt, det nemlig, at Tyskland, trods al sin ydre væld står på svage fødder. Thi hovmod står for fald. Vi selv hører ikke til de stærke nationer, men derfor bør vi ikke tabe modet og mene, at de små folks tid er forbi. Historien viser os, at når Gud vil det, kan de små folk bestå. Thi "end lever den gamle af dage". Der spørges ikke efter, hvor mange vi er, eller hvor store vi er, men om vi har været lydige overfor livets lov. Og derfor håber vi på, at det solskin, der er over Danmark, skal brede sig til Sønderjylland. Den dag, det sker, da bliver der intet øje tørt fra Skagen til Gedser. Et leve for det fri og samlede Danmark, som det en gang skal blive!

Forstander **Dam** bragte sluttelig en tak til pastor Jensen for det udmærkede foredrag, der var så velegnet til at gøre hjertet stort og varmt for sønderjyderne og Sønderjylland. Det er heller ikke nogen skade til, om hjerterne er varme, når forsvars-sagen om kort tid skal frem. En god dansk ånd er gået gennem dette møde. Det er ad den vej og ikke gennem spiritister, vi skal søge at komme i forbindelse med de største og bedste ånder, der har levet. Ikke mindst i år har der været anledning til at fejre grundlovsdagen, efter at vi i sidste rigsdagssamling har fået så store fremskridt, som ikke er nået i nogen rigsdagssamling, siden vi i 1849 fik den fri forfatning - navnlig når vi ser hen til det, der er nået ved den kommunale valgretsreform.

Tak til ordførerne og tak til forsamlingen. Den ro, hvormed man har påhørt talerne, er den bedste tak, der kan ydes dem.

Mødet sluttede derefter med afsyngelsen af "Dejlig er jorden".

Folkemødet i Mogenstrup.

I Mødsætning til tidligere Aar var Sejret i Fredags ret uheldigt til Grundlovsfejsten i Mogenstrup. Rolde Regnskylter havde Formiddagen igen nem pistet hen over Landstabet, og endnu midt paa Eftermiddagen, da Mødet var ved at tage sin Begyndelse, træl det op med graa Skyer. Under disse Omstændigheder besluttede Mødets Indbydere sig til at holde Sammenkomsten i Kroens Sal. Den viste sig imidlertid alt for lille til at rumme de mange, der var kommen til Stede; udenfor stod flere, end der var plads sammen inde i Salen. Og da Solen paa samme Tidspunkt begyndte at vise sig gennem Skydekædet, blev man enige om at forlægge Mødet til den sædvanlige Mødeplads, hvor der hurtig, trods de uheldige Vejrforhold, samlede sig henimod 1000 Mennesker. Skovbunden var kold og fugtig, men isvrigt blev Opholdet i det fri ganske taaleligt. Der kom under Mødets sidste Del en Regnbyge, som dog ikke bragte større Forstyrrelse i Mødet.

Var man uheldig i een Henseende, havde Mødets Indbydere til Gengæld været heldig i en anden: i Valget af Ordførere.

Forstander Jensen, forhen Hindholm, nu Rødkilde, Dr. phil. Lehmann, der var til Stede som Taler trede Aar i Træl, og endelig Pastor Jensen, Sernøbe, forrettede deres Ordførerskab paa en Raade, der fik Tilhørerne til at glemme baade Kulde og Fugtighed. Normalig Pastor Jensens — det være sagt uden Forringelse af de to første Foredrag — varmløste Skildringer af Rampen i Sønderjylland og de Udspringer, denne Ramp frembyder, var i høj Grad egnet til at fængsle Opmærksomheden.

Mødet indlededes af Forstander Dam, Brøderup, der bød velkommen og udtalte sin Glæde over, at man kunde samles ude i det grønne, som ikke alene er „godt for Øjnene“, men som tillige er den Farve, under hvilken alt Liv og al Vækst i Naturen ytrer sig. Og med Ønsket om, at denne Sammenkomst under Skovens grønne Træer maatte bidrage til at fremme den aandelige Vækst blandt Mødets Deltagere, gav han Ordet til den første Taler,

Forstander Jensen, der indledede sit Foredrag med at stille til Besvarelse det Spørgsmaal: Hvorfor er Skovsommertiden saa festlig for os? Det er, fordi Livet paa denne Aarstid lykkes for vore Øjne paa en enestaaende og usædvanlig Maade. Længe var Livet dvalebundet, men saa kom der Milde og Grøde, og dermed folgede Livet sig sejrrigt ud. Og denne Udfoldelse sker, fordi Naturen altid er lydig mod sin Lov. Det falder aldrig Naturens uslydige Børn ind at lynde mod den Livets Lov, som er bleven deres Lov. Gribes Menneskets Haand voldelig ind og søger at ændre ved en Planets Vibe, da bliver Væksten let forkræmlet. Man har f. Eks. prøvet det med Rosen, hvis Blor man ved menneskelig Indgriben har forsøgt at udstrække fra Foraaret til Efteraaret. Men Rosen maa paa en Raade ofre sit eget Liv ved denne Vending i dens Naturlov; thi den stadig blomstrende Rose sætter aldrig Frugt. — Træt af de mange Skildringer af elendige Menneskeliv har adskillige engelske og amerikanske Forfattere givet sig til at skildre for os Livet, som det ytrer sig i den grønne Skov. De har raabt ud over deres Samtid: „Vend tilbage til Naturen!“ Tilbage til den Lov, der haandhæves i den grønne Skov: „Vær lydig!“ Lydighed er Livets første Bud, og det andet Bud i Naturens Grundlov lyder: Kamp for Livet til det yderste! Du skal forsvare Livet til den yderste Regl, ikke blødgagtig opgive Været men fortsætte Kampen til det sidste, som Bjørnemoderen gør i Forvaret for sine Unger. Det er et Bud, der har Værende langt ud over den Vidskeds, hvori dette Dyr lever. Hvad er da Straffen, hvis disse to Bud i Naturens Grundlov brydes? Den er Død! Det Dyr, der ikke vil forsvare sig til det yderste, er dødsdømt, men noget tilsvarende er gældende i Menneskelivet. Over Gang Livet lykkes skønt og sejrrigt for os, da er det, fordi vi har været lydige mod dens Love. Sad os understrege den Bære for os paa vor Grundlovsdag. Den, der ikke faar lært at lyde, faar heller aldrig lært at hyde. Det synes, som der i vor Tid begynder at gøre sig gældende en Slags Ulydighedens Mand. Man siger f. Eks. inden for visse Kredse som saa: Børnene skal have deres Vilje, og de faar deres Vilje i alle Spørgsmaal, men de lærer aldrig at lyde. Det er sikkert forkert. Kan vi ikke forstaa det, da vil Livet selv gennem bitter Erfaring lære os det, thi Livet er en Skole, der ikke tillader Ulydighed mod

Livets bedste Lov. Det mærkelige gamle græske Ord Livet, Spartanerne indskrev deres Navne med uundværlig Skrift i Historien, fordi de var lydige mod Spartas Lov. De stulbe sejre eller dø for Sparta; under dette Raab gik de i Rampen. Derfor kunde de kæmpe, som de kæmpede i Passet ved Thermopylae; de faldt alle sammen. Men paa deres Gravsteder skrev man: „Gaa fremmede og forkynd i Sparta, at her ligger vi, lydige mod dens Lov.“ Først da Spartanerne blev lydige mod deres og Spartas Lov, først da gik det ned ad Bakke for dem. Den Slags gamle Love gælder ikke mere, men det gælder fremdeles, at aldrig slipper Slægten udenom Boven. Et Menneskeliv, som buer til noget, kan ikke trives i Lovløshed. Naar vi her i Danmark har været saa glade for vor Grundlov, da er det, fordi det Liv, den bragte, lykkedes. Men Grundloven gav os ikke alene ny Rettigheder, den gav os ogsaa den Forpligtelse at gøre vor Borgerpligt. Den Pligt, der bestaar i, at enhver naabensfor Mand træder til og er villig til at forsvare Landet den Dag, det er i Fare. Vil vi være lydige mod Grundlovens Bud, tør vi ikke unddrage os denne Pligt. Selv om dette Bud er det strengeste, saa er det der, saaledes som Livets Lov nu en Gang er. Denne Pligt tør danske Mand ikke unddrage sig: at forsvare den Arv, vi selv har modtaget, og som vi skal lade gaa videre til Efterfølgende. Gid da den skønne Lov, der blev til i en lykkelig Tid, ogsaa i Fremtiden maa bære Livet her i Landet til Held og Gæder for det danske Folk. Grundloven leve!

„Vær velkommen enhver under Ungdommens Tag.“

Næstved Tidende den 10.6.1908:

Folkemødet i Mogenstrup.

Sønderjydernes Kamp og Udspekterne i denne Kamp.

Postor Jensen, Jernvej, talte dernæst ud fra det gamle Væd: "Gorrig og Glæde de vandte til Gode", idet han minde om de Styer, som vi selv paa en af vore folkelige Festsdage som Grundlovsdagen ikke kan frigøre os for, og da navnlig den mørke Sty, der stadig hviler over de danske Sønderjyders Land. Det er svært, naar de, som gerne vil sammen være, ikke kan saa God til det, og tungt, naar Modermaalet skal vinde, og naar Børn af danske Jorældre skal tale lyst i Skolen. Thi for Sønderjyderne gælder det som for os, at "Moders Maal er vort Hjertesprog, kun Løs er al fremmed Tale". Det er altid tungt, naar noget skal dø, og i Sønderjylland er der noget, der skal dø. Der dør Værnehjerte hver eneste Dag, der gaar, naar Kvenner skal tvinges ind i en Kultur, som ikke er deres. Der ødelægges meget, hvor man skal tale to Sprog, og hvor der er mange, der snobber for Lykterne, disse "Glemte". Det kan der jævnlig hentes Eksempler paa. Af og til kan man høre Sønderjyder sige: Vi vil ikke have med Politikk at gøre. En Sønderjyder udtalte sig en Gang saaledes: Min

Politikk er, at naar blot jeg har saa mange Kartofler og saa megen Dyp-pelse, der skal til, saa er jeg tilfreds! Det er et af disse stakkels Kvenner, der har opgivet Kampen og alene er bleven Modstræber med det Bølge-sprog: "Dvor Fæden er, der er Fædrelandet". Det nyttur kun libet, naar vi heroppe siger: "Hvad udad tabtes, skal indad vindes." Det er for Resten et daarligt, sneversynet Ord. Thi hvad nyttur det os, at der kan leve flere paa de jydte Fæder, naar de dør i Sønderjylland. Men selv om der er nok af Styer over dette storm- og vejrslagne Land, saa er der heldigvis ogsaa Udspekter. Regner det meget derovre, saa er der til Gengæld ogsaa en lysende Regnbue paa den sønderjydske Himmel. Og som den naturlige Regnbues Udspekter befaar af syv Farver, saaledes findes der ogsaa i den sønderjydske Regnbue syv Farver eller Udspekter, som jeg skal pege paa.

For det første er Ungdommen i Sønderjylland lysbaagen, hvilket ikke altid er Tilfældet heroppe hos os. Den sønderjydske Ungdom stoffes i stort Tal paa vore Efterkoler og Højskoler og tager derfra mange gode Indtryk med sig hjem. At dette Udspekter har haft sin Betydning under de Bølgevandvalg, der holdtes i Onsdags, og som vider Fremgang for de danske over hele Stuen, er uden for al Tvivl. Ungdommen i Sønderjylland er bleven hærdet gennem Trængsler, og hvor dette er

Tilfældet, bliver der "Ynglinge i Bløde", "Drenge klædt i Staal" og "Kæmper med faste Hjerte". Sid Ungdommen heroppe i Moderlandet maatte ligne den sønderjydske Ungdom i denne Henseende.

For det andet er Sønderjydernes Litteratur ikke daarlig. De har en Dagspresse, som vi ikke har Magen til. Et Blad som "Glenborg Avis", kredet paa saa godt og ægte dansk, som den er, træffer vi ikke heroppe hos os — vor egen Dagspresse i øvrigt ufortalt. De har mange gode Bøger og Ugeblade, som burde vinde langt større Indpas her nord for Kongeaen, end Tilfældet er.

For det tredje kan fremhæves deres Foreningsliv og Livet, saadan som det former sig i deres Forsamlingshuse. Hvordan henytter vi vore Forsamlingshuse? Jeg synes, der danses vel meget — og maaske drikkes vel meget. Og det, der tales, er ofte lovlig letbenet. I Sønderjylland har man i de sidste 3 a 4 Aar bygget 30 — 40 Forsamlingshuse, flere Huse til 20,000 Mark, og de er betalt. Derfor kan der arbejdes i disse Huse, som Tilfældet er. Man skal ikke der som heroppe — et Paastud man hører ofte — holde offentlige Valler for at skaffe Renter og Afdrag paa Byggelaanet. Ved saadanne Steder som i de sønderjydske Forsamlingshuse og det Liv, der rører sig i disse Huse, slæbes der mange trofaste Soldater i den danske Hær.

Dr. phil. Behmann holdt dernæst et længere Foredrag — isprængt en Rængde træffende Sidebemærkninger og som altid præget af det stille Lune, der kendetegner de Behmannske Foredrag — om den Mand, der for halvandet Aarhundrede siden prædikede Livets Lov for hele det kultiverede Europa, den franske Forfatter og Filosof Jean Jacques Rousseau, og hans store Betydning, der grunder sig paa de Ord: "Lad os vende tilbage til Naturen." I sin Indledning skildrede Dr. Behmann, hvordan Forholdene var i Frankrig og overalt i den dannede Verden paa den Tid, da Rousseau traadte frem og talte Livets Evangelium med en Røst, der fik selv de højeste Samfundsstøtter i Paris til at lytte efter. Videre skildrede han Rousseaus Opdragelsesprincipper, saaledes som han har givet dem Udtryk i sin verdensberømte Opdragelsesroman "Emile", og den Grundtone, der gaar igennem dette omfattende Værk: Natur og Frihed. Vend tilbage til Naturen og lad Barnet være Barn i al dens Umiddelbarhed og Uafhængighed, der ikke bør ødelægges ved Bettieterpning eller anden "Dressur". — Men dels af Hensyn til Foredragets Betsæffenhed, der ikke godt uden at gøre det alt for megen Uret tilføjer et længere Referat, og dels af Hensyn til den stærkt optagne Plads i dette Nr. maa vi nøjes med disse Par Linjer af denne Tale, som man maatte høre for ret at saa noget Udbytte af den.

Forstander Dam bragte ved Foredragets Slutning Mødets Tal til de to Talere, der paa dette Tidspunkt fulde afsted til Toget.

"Der kom en Vaar til Dannevang."

Efter en Times Pause fortsattes Mødet med Aflyngelsen af Paludan-Müllers Sang "Vrat af Slaget rammet".

(Fortsattes i næste Nr.)

Den fjerde Farve i Regnbuen vilde Taleren betegne som Røssfarven — henviende til, at der i Pragerfredens § 5 blev indsat en Bestemmelse om, at Nordflædvig flulde have Lov til at komme tilbage til Moberlandet, hvis der ved Folkeafstemning i den vedkommende Landsdel viste sig Stemning derfor. Det er næppe ganske tilfældigt, at der i denne Paragraf er tændt en saadan Gaabels Stjerne. Denne Stjerne blev tændt i Bøhmens Hovedstad, den By, hvorfra Danmark for 700 Aar siden hentede sig den folkekære Dronning, der kom hertil uden Tynge og kom med Fred. Mon ikke Paragraf 5 flulde bringe en lignende Glæde hertil.

Den femte Farve kan betegnes som Kongefarven. Denne Betegnelse skriver sig fra den Omstændighed, at Kong Frederik d. anden i sin Tid for at flabe en Modvægt mod den sønderjydske Hertug opkøbte alle de sønderjydske Adelsborge paa nær 2 a 3. Derfor har Sønderjylland ingen Adelskaste siden Frederik d. andens og Christian den fjerdes Dage. Det betyder noget. Og dette Skridt til meget vidtrækkende følger. Dermed afløstes alt Hovet langt tilbiger end heroppe. Omkring 1640, ca. halvandet hundrede Aar før man her begyndte paa Bøndestandens Frigørelse, var alt Hovet praktisk taget ophørt i Nordflædvig. Denne Landsdel blev endvidere forstaaet for den tykke Adels og den Forhøjning og Undertrykkelse, den førte med sig. Og endelig kom den Dag, da Kongen var led af at være Godsejer og derfor lod sine store Gaarde udfylde saaledes, at der i Stedet for blev 4000 Selvejerbønder i Nordflædvig. Tænk hvad det vil sige paa en Tid, da Bønderne heroppe fullede under Hovet og Stavnbaand og Trældom. Til den Mængde Selvejerbønder kom senere en stor Del Arvesæterbønder, idet Kongen i 1766 afløste Bønderne af Arvesæter. Alt dette i Forening flabte i den nordflædvigske Landbefolkning en Selvstændighed, som vi ikke har kendt Nagen til heroppe. Saadanne Bøndetyper som Jeppe paa Bjerget har man aldrig kendt i Nordflædvig. Den nordflædvigske

fligste Bønde er en selvstændig Mand, der sætter sin Sat, som han vil, og som ikke gerne bøjer Nagen, selv i vanskelige Tider. Tror man f. Eks. at en Bønde som Laurids Stau kunde være fremstaaet andre Steder end netop der, hvor han fremstod?

For det fllette er det et Øjeblik, at Kristendommen tyder sig blandt de flangste Sønderjyder, som det gør; og saa i dette er der Gaad og Mod. Vel er det i mange Henseender smaat nok med Kristendommen derude, og hvorledes flulde det være anderledes. En Bællelse som den, der er udgaet fra Guadalupe eller Vilh. Ved har de ikke flaaet meget af; derimod har de flaaet tykke Præster, der nok taler Dansk, men et Dansk berefter. Deres Tante formes

efter tykt Mønster, selv om Ordene er danske, og deres Tale falder mat til Jorden. Men ved Sider heraf er der vokset en Bevægelse frem med det Formaal, at flasse Frimenighedspræster og oprette Frimenighedskirker. I disse Kredse er det en Lykt at færdes. Der er Mennefler, der forstaaer at høre.

Endelig for det syvende er der et Øjeblik, som i sine Virkninger nærmest er negativt, det nemlig, at Tyktland, trods al sin ydre Bælle flaar paa svage Fødder. Thi Hovmod flaar for Fald. Vi selv hører ikke til de flærte Nationer, men derfor bør vi ikke tabe Modet og mene, at de flmaa Folks Tid er forbi. Historien viser os, at naar Gud vil det, kan de flmaa Folk bestaa. Thi „end lever den gamle af Dage“. Der spørges ikke efter, hvor mange vi er, eller hvor fløre vi er, men om vi har været lydlige overfor Bønder Lov. Og derfor flaaber vi paa, at det Solflin, der er over Danmark, flal brede sig til Sønderjylland. Den Dag, det fler, da bliver der intet Øje tort fra Slagen til Gøfser. Et Leve for det fri og flamlede Danmark, som det en Gang flal blive!

Forstander Dam bragte fluttelig en Tal til Pastor Jensen for det udmærkede Foredrag, der var flaa beflagnet til at gøre Hjerter stort og varmt for Sønderjyderne og Sønderjylland. Det er heller ikke nogen Glæde til, om Hjerterne er varme, naar Forbudsflagen om tort Tid flal frem. En god dansk Mand er flaaet igennem dette Møde. Det er ad den Vej og ikke ved Spiritifler, vi flal søge at komme i Forbundsflase med de flærste og bedste Mander, der har levet. Ikke mindst i Aar har der været Anledning til at fejre Grundlovsdagen, efter at vi i flidste Rigsdagsflamling har flaaet flaa fløre Fremflridt, som ikke er flaaet i nogen Rigsdagsflamling, siden vi i 1849 flil den fri Forflanning — navnlig naar vi ser hen til det, der er flaaet ved den kommunale Valgretsreform. — Tal til Ordførerne og Tal til Forflamlingen. Den fllo, hvormed man har flaaørt Talerne, er den bedste Tal, der kan hdes dem. Mødet fluttede berefter med flifflygelsen af „De flilig er Jorden“.

Grundlovsmøde 5.6.1909

Folkemøde i Mogenstrup Skov

Lørdag d. 5. Juni (Grundlovsdagen).

Dr. J. Nørregaard, Pastor Jørg. Falk Rønne, Højrup, og Pastor Bruun, Levring, taler. Mødet begynder Kl. 2½. **Et Orkester vil musicere** paa Festpladsen, hvor der kan faas ikke-spirituøse Drikke. Madkurve kan medbringes. I Tilfælde af ugunstigt Vejr holdes Mødet i Salen paa Kroen. Adgangen betales med 35 Øre. Cyklestald og godt Staldrum forefindes.

Dam. Brøderup; **Mejnertsen**, Mern; **J. Bendtsen**, Bonderup; **Schmidt**, Ny Holsted; **H. P. Nielsen**, Karebæk; **J. P. Larsen**, Ring; **J. Nielsen**, Eskildstrup; **J. Madsen**, Baarsø; **A. Larsen**, Lundby; **Halse**, Vordingborg; **H. Petersen**, Sværdborg; **P. Christensen**, Skibbinge; **J. P. Larsen**, Lillensestved; **L. P. Rasmussen**, Vallensved; **J. Hansen**, Abbednæs; **P. Frandsen**, Dysted; **Christiansen**, Staunstrup; **Lorek**, Nestved; **R. Petersen**, Slipperup; **Petersen**, Redaktør, Præstø; **Rs. Jensen**, Ugledie; **Andresen**, Fodby.

Næstved Tidende 28.5.1909

Næstved Tidende den 8.6.1909:

Folkemødet i Mogenstrup.

I det smukke forårsvejr, vi havde i år på grundlovsdagen, havde folkemødet i Mogenstrup vundet meget stor tilslutning, måske større end noget tidligere år. 2500 a' 3000 mennesker havde under talerne lejret sig på den smukke skrænt foran talerstolen, fra hvilken der som tidligere år på grundlovsdagen blev sagt mange rammende og gode ord. Talerne ved dette års grundlovsmøde var pastor **Bruun**, Levring ved Viborg, der talte om det danske folk og den opgave, det havde fået at røgte. Pastor **Falk-Rønne**, Højrup i Stevn, som på sin ejendommelige friske måde at tage tingene på udviklede de krav, livets skole ubønhørligt stillede til hver især. Og endelig den gamle fremragende skikkelse indenfor højskolekredsen, dr. **Nørregaard**, der for et årstid siden forlagde sit virkefelt fra Teestrup Højskole i Østjylland til København, hvor han i dette tidsrum har leveret mangt et djærvt slag mod hovedstadens smudspresser og allerede haft held til at udrydde at par af de mest typiske arter af denne gruppe giftplanter.

Dr. Nørregaard opholdt sig i sin tale i Mogenstrup især ved forsvarssagen, som han slog kraftig til lyd for ud fra et neutralt stadi, der dog i nogen grad var præget af den anskuelse, dr. Nørregaard nærer for den eneste rette med hensyn til den sags endelige løsning.

*

Mødet indlededes på Indbydernes vegne af

Pastor Meinertsen, Mern,

der bød velkommen til mødet i de smukke omgivelser. Da man i fjor d. 5. juni holdt møde på dette sted, var det gråvejr, slud og kulde. Det var som et varsel om, at 1908 skulle blive et ulykkeligt år for dansk folkeliv. Lad os håbe, når solen i år på grundlovsdagen atter tilsmiler os, at det må være et udtryk for, at det danske folkeliv får gode kår i det kommende år. Men trods alt,

Taler 1: Pastor **Frederik Bülow Bruun**, Levring
<http://www.kjellerupvalgmenighed.dk/arrangementer/show/19>

Taler 2: Pastor **Jørgen Falk-Rønne**, Højrup
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Kirke_og_tro/Pr%C3%A6st/J%C3%B8rgen_Falk_R%C3%B8nne

Taler 3: Forstander, dr.phil. **Jens Nørregaard**, København
http://www.denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Uddannelse_og_undervisning/H%C3%B8jskoleforstander/Jens_N%C3%B8rregaard

1814 betalende voksne deltagere a' 0,50 kr.

Jørgen Falk Rønne

Jens Nørregaard

hvad der er sket i sidste år, og trods alt, hvad der skiller, elsker vi vort land og den folkefrihed, der blev givet os med grundloven. Vi samles for at styrkes og opbygges i det, der virker samlende og drager fremad og opad. Vi håber, at dette møde også må bidrage i denne retning.

Derefter talte
Pastor Bruun, Levring:

I menneskelivet er der noget, som samler, og andet, der adskiller. Men heldigvis er det så, at det samlende er stærkere end det adskillende. Vi har noget at samles om, et fælles arbejde at udføre. Det er et af de store lyspunkter, kristendommen har ført med sig ind i verden, at vi tør tro, der ikke lever et eneste menneske, uden at dette også har fået en bestemt opgave i livet. Det kommer ikke an på, om denne opgave er stor eller ringe, men alene, om den bliver udført i trofasthed. Og som det går for det enkelte menneske, således går det for et helt folk. Der findes ikke et folkeslag på jorden uden, at dette også har sin mission at øve og sit bidrag at yde til menneskeslægten store fællesarbejde, både i folkelig og kristelig henseende. Som for den enkelte kan et folks opgave stå klart for det fra barnsben af, men ikke des mindre må der undertiden kæmpes i lange og trange tider, før det når frem til sin rette plads. Det har man set eksempler på fra de ældste tider. Det danske folk har i sit levnedsløb søgt og søgt efter sin opgave, har ofte grebet fejl; men altid har der gået en bestemt understrøm i retning af det øjeblik, da det skulle stå klart, hvad Vorherres gerning var med det her på jorden. Noget af det største, der skete for os danske i det nyligt afsluttede århundrede, var dette, at det begyndte at stå klart, hvad meningen var med det danske folk, og hvilken opgave det havde fået. Vi har fået øjet op for, at det åndelige liv ikke ejes eller bæres af en lille kreds indenfor folket, men at det er hele

folkets ejendom. Jo mere, det kommer til at stå klart for os, des flere gamle skranker vil der falde, og des bedre vil det lykkes at arbejde sig frem mod det mål, Grundtvig tænkte på, da han sang, at "da har i rigdom vi drevet det vidt, når få har for meget, og færre for lidt". Og for det danske kirkefolk er det samtidig i stadig større grad gået op, hvad kristendom er, og hvor kristenlivets lys er at finde. Vi har lært, at kristentro og folkelighed ikke er to fjendtlige magter, der står i skarpt modsætningsforhold til hinanden. Vi danske har herigennem fået noget, som ikke blot kan blive til velsignelse for os selv, men også for andre. Jeg tror, at mange af vore unge danske, der fæster bo i udlandet, netop skal få lejlighed til blandt de store folkeskarer at løfte den stat, der er givet det danske folk som en god, velsignelsesrig gave. Der findes vel blandt de unge mennesker, der udvandrer, mange, der alene drages mod dette ene mål: At skaffe sig rigdom, medens de kaster deres ejendommelighed over bord. Men heldigvis findes der også mange, der forstår, at "ånd er ej bundet til steder på jord", men at de bedst bevarer deres åndelige liv, når de vedbliver at leve som danske. Og vi tør da også tro om disse, at de må få lov til ude i det store fælleshjem at yde det danske folks bidrag til menneskeslægten store fællesarbejde således, at det kan blive til livslykke. Derigennem styrkes mit håb om, at Danmark skal få lov at stå, mens bølgerne rulle. Og dette håb må vi have lov at minde om og glædes ved på en folkelig festdag som denne.

Pastor Falk-Rønne:

Jeg vil tale lidt om den livets skolemester, i hvis skole vi alle går. Denne gamle, alvorlige skolemester hedder livet. Hans øjne følger hver enkelt elev, der aldrig kan bestikke ham og aldrig snyde sig fra sin straf. Den kommer fuldstændig retfærdig. Det kan vare kort, og det kan vare længe, men den kommer til sin tid og på sin måde. Thi i livets skole gælder den ufravigelige regel, at "hvad et menneske sår, det skal han også høste". Denne regel har været gældende alle dage i denne skole, og den gælder fremdeles. Tænker vi os et ungt menneske, der er færdig med hjemmets skole og dets anskuelsesundervisning og færdig med børneskolen. Er denne skole, som den bør være, d.v.s. ikke blot en anstalt for almindelige skolekundskaber, da har den samtidig søgt at ruste sin elev til at drage ud på livets opdagelsesrejse. Han ser fortrøstningsfuldt fremad og har planerne i orden for den kurs, han agter at følge på sin rejse. Men uheldigvis er det sådan, at planerne for en opdagelsesrejse såre sjældent kan følges og gennemføres, som de er lagt. Og det samme gælder for den unge, som giver sig ud på livets opdagelsesrejse. Taleren refererede skæmtvis, hvordan han som ganske ungt menneske havde lagt sit bestik, og hvorledes det siden var gået med overholdelsen af dette bestik. Kun de allerfærreste af de mange og skønne punkter, der var afsat på kortet for hans første opdagelsesrejse, nåedes, og på samme måde går det med de allerfleste. Ud fra en af Bjørnsons fortællinger skildrede pastor Falk-Rønne i den efterfølgende del af sin tale den unge glade guts "skolegang", og hvorledes

han begyndte at nemme denne skoles lære fra det øjeblik, han trofast tog livets fremstrakte hånd og ærlig gjorde sin gerning, nynnende på den livssandhed, der ligger gemt i det kendte vers:

"Kæmp for alt, hvad du har kært,
dø, om så det gælder.
Da er livet ej så svært,
døden ikke heller."

Et livligt bifald hilste taleren, da han afsluttede sit foredrag.

Pastor **Meinertsen** takkede de to talere, og efter halvanden times pause fortsattes mødet.

Dr.phil. J. Nørregaard:

Man opbevarer endnu en skrivelse, der omkring ved år 1700 er affattet af en engelsk gesandt, der i en årrække var ansat her i landet. I denne skrivelse skildrer han forholdene som de var her i Danmark ved den tid. Denne skildring af hjemlige forhold tog man meget fortrydeligt op her i landet; navnlig blev kongen og hele hans hus fornærmet og tænkte endog på at få forfatteren anklaget for majestætsfornærmelse. Det var just ej heller ikke ros alt det, der stod i denne skrivelse; men der var noget deri, som vi kan have godt af at tænke på den dag i dag. Det hedder f.eks., at i Danmark er det kongen, der hersker overalt, også over samvittigheden og hjerterne. Der var kun en enkelt tro, den rene lutherske, og man var så utrolig glade i Danmark over, at man netop havde det sådan.

I dag for 60 år siden skete der imidlertid noget betydningsfuldt, der fuldstændig forrykkede det i gesandten skrivelse omtalte forhold. Der skete den dag det, at ansvaret blev flyttet fra kongen ud til folket. Medens kongen tidligere sørgede for selv de mindste småting, var man efter 5. juni 1849 nået så vidt, at den enkelte mand kunne skrive love. Om de blev vedtaget, beror på folkets udvalgte mænd og på dem alene, og hvor langt de vedtagne love skal nå ud i folket, beror på folket selv. Mange love gælder den dag i dag, men er sat ud af kraft, fordi folket ikke vil bruge dem. Vi har her i landet trosfrihed; det vil sige, vi bærer selv ansvaret for vor tro. Ingen befaling fra oven kan nøde nogen til at have ansvaret herfor andre end en selv. Denne trosfrihed er et folkeligt gode, og hvorfor? Fordi den lægger ansvaret på det rette sted. Vi har også skolefrihed. Vel er statsskolen påbudt i grundloven, men kun som en slags nødhjælp; men det, udviklingen på dette område har ført med sig er, at statsskolen er bleven folkeskole. Dette har ikke været grundlovens forudsætning. Befolkningen har det i sin magt at bestemme, hvilken skole, deres børn skal søge. Forældrene har selv ansvaret. Ligeså med hensyn til, hvad der tales og skrives; der har den talende og skrivende selv ansvaret. Censuren er afskaffet og kan ingen sinde mere genindføres, bestemmer grundloven.

Også med hensyn til løsningen af den sag, som i denne tid er stærkt på tale, forsvarssagen, er det folket, der bærer ansvaret. Vi mener, at Danmark skal værnes. Det har danske mænd ment, så længe der har været et Danmark til. Vi må i denne sag gøre, hvad vi kan. Det har været den rent umiddelbare følelse hos alle, der da ikke er helt forklurede indvendig! Når

nogen vil angribe vort hjem, så søger vi at værne det.

Det samme må være tilfældet, når vort fælles hjem, fædrelandet, angribes. Da søger vi at forsvare det. Herom skulle man synes at være enige. Ikke des mindre ser man, at Danmark er det eneste land, hvor man udmærker sig ved at strides om dette ene: Hvorvidt det danske folk selv vil bære sit ansvar for denne sag. Vil det ikke det, da er der ingen anden, der kan bære det, ikke engang kongen. Regering, Rigsdag og sagkyndighed kan forhandle om, hvordan forsvaret skal indrettes. Men folket selv må give sit minde dertil og tage ansvaret. En folkeafstemning over spørgsmålet ville være på sin plads, når spørgsmålet kunne formes så enkelt og ligetil, som da man oppe i Norge stemte om kongedømme eller republik. Men at finde en sådan form, vil have sine vanskeligheder. Ved valget den 25. maj har det danske folk imidlertid udtalt sig om denne sag, og henimod de to trediedele af vælgerne har svaret: Vi vil have landet forsvaret! Svaret er tydeligt nok, og spørgsmålet er derefter, hvorledes man kommer overens om en forsvarlig ordning. I de kommende 1½ måned vil man få at høre mange modstridende anskuelser om denne sag, og snart vil det knibe, og snart glide. Men enden på det vil alligevel blive, at de mænd, der i et udvalg skal behandle sagens enkeltheder, vil komme overens om en eller anden ordning. De vil forhandle og føre sagen til ende. (Bravo!)

Over ethvert frit folks dør står den indskrift: "I frihed under ansvar". Der er tidligere truffet en ordning i denne sag uden folkets medvirkning; men i de sidste 8 år har vi haft regeringer, der har forelagt denne sag til folket, og denne sag vil nu blive ført frem i frihed og under ansvar. Ingen bør unddrage sig dette ansvar. Sagen bør føres til ende, og den offentlige mening bør lægge sit pres ind til dens fremme. Jeg ønskede længe, før det skete, at vi måtte få en Venstre-regering; men da den endelig kom, sagde jeg: Nu må den sætte al sin kraft ind på en ordning af forsvaret. "Kamelen skal sluges"! Vi har en regering, der har sat sin tilværelse ind på denne sags ordning. Herved har den påtaget sig et stort ansvar. Taleren sluttede med det bedste ønske om en heldig løsning af denne vigtige sag og med at udbringe et leve for land og folk! (Bifald.)

Pastor **Meinertsen** sluttede derefter mødet med at udtale sin glæde over det gode møde, idet han samtidig tilføjede med henblik på det sidste foredrag: Vi siger, hvad vi mener, men det tilkommer dem, der skal træffe afgørelsen, at handle. Tak til mødets ordførere, og lad os ønske, at vi mange gange må samles til møde her på dette skønne sted.

Solkemødet i Mogenstrup.

I det smukke Foraarsvejr, vi havde i Aar paa Grundlobsdagen, havde Solkemødet i Mogenstrup bundet meget stor Tilslutning, maaske større end noget tidligere Aar. 2500 a 3000 Mennesker havde under Talerne lejet sig paa den smukke Estrænt foran Talerstolen, fra hvilken der som tidligere Aar paa Grundlobsdagen blev sagt mange rammende og gode Ord. Talerne ved dette Aars Grundlovsmøde var Pastor Bruun, Vebring ved Viborg, der talte om det danske Folk og den Opgave, det havde faaet at røgte. Pastor Falck-Mølle, Højrup i Stebns, som paa sin ejendommelige friske Maade at tage Tingene paa udbillede de Arab, Livets Skole ubønhørlig stillede til enhver Hær. Og endelig den gamle fremragende Skikkelse indenfor Højstolefredsen, Dr. Nørregaard, der for et Aarstid siden forlagde sit Virkefelt fra Tøstrup Højskole i Østjylland til København, hvor han i dette Tidsrum har leveret mangt et djærvt Slag mod Hovedstadens Smudspressen og allerede haft Held til at udrydde et Par af de mest typpiske Arter af denne Gruppe Giftplanter.

Dr. Nørregaard opholdt sig i sin Tale i Mogenstrup især ved Forsvarsagen, som han slog kraftig til Væd for ud fra et neutralt Standpunkt, der dog i nogen Grad var præget af den Anskuelse, Dr. Nørregaard nærer som den eneste rette med Hensyn til denne Sags endelige Løsning.

*

Mødet indledes paa Indbydernes Vegne af

Pastor Meinertsen, Mern,

der bød den store Forsamling velkommen til Mødet i de smukke Omgivelser. Da man i Hjør d. 5. Juni holdt Møde paa dette Sted, var det Graabejr, Slud og Kulde. Det var som er Varsel om, at 1908 skulde blive et uhyggeligt Aar for dansk Folkeliv. Lad os haabe, naar Solen i Aar paa Grundlobsdagen atter tilsmiler os, at det maa være et Udtryk for, at det danske Folkeliv faar gode Aar i det kommende Aar. Men trods alt, hvad der er sket i sidste Aar, og trods alt, hvad der stiller, elsker vi vort Land og den Føllefrihed, der blev givet os med Grundloven. Vi samles for at styrkes og opbygges i det, der virker samlende og drager fremad og opad. Vi haaber, at dette Møde ogsaa maa bidrage i denne Retning. Derefter talte

Pastor Bruun, Vebring:

I Menneskelivet er der noget, som samler, og andet, der adskiller. Men heldigvis er det saa, at det samlende er stærkere end det adskillende. Vi har noget at samles om, et fælles Arbejde at udføre. Det er et af de store Væspunkter. Kristendommen har ført med sig ind i Verden, at vi tør tro, der ikke lever et eneste Menneske, uden at dette ogsaa har faaet en bestemt Opgave i Livet. Det kommer ikke an paa, om denne Opgave er stor eller ringe, men alene, om den bliver udført i Trofasthed. Og som det gaar for det enkelte Menneske, saaledes gaar det for et helt Folk. Der findes ikke et Folkeslag paa Jorden, uden at dette ogsaa har sin Mission at øve og sit Bidrag at yde til Menneskeslægten's store Fællesarbejde, baade i folkelig og kristelig Henseende. Som for den enkelte kan et Folks Opgave staa klart for det fra Barnsben af, men ikke des mindre maa der undertiden kæmpes i lange og trange Tider, før det naar frem til sin rette Plads. Det har man set Eksempler paa fra de ældste Tider. Det danske Folk har i sit Levnedsløb søgt og søgt efter sin Opgave, har ofte grebet fejl; men altid har der gaaet en bestemt Understrøm i Retning af det Øjeblik, da det skulde staa klart, hvad Vorherres Gerning var med det her paa Jorden. Noget af det største, der skete for os danske i det nylig afsluttede Aarhundrede,

var dette, at det begyndte at staa klart, hvad Meningen var med det danske Folk, og hvilken Opgave det havde faaet. Vi har faaet Ojet op for, at det aandelige Liv ikke ejes eller bæres af en lille Kreds indenfor Folket, men at det er hele Folkets Ejendom. Jo mere det kommer til at staa klart for os, des flere gamle Skranter vil der falde, og des bedre vil det lykkes at arbejde sig frem mod det Maal, Grundtvig tænkte paa, da han sang, at „da har i Rigdom vi drevet det vidt, naar faa har for meget og færre for lidt“. Og for det danske Kirkefolk er det samtidig i stadig større Grad gaaet op, hvad Kristendom er, og hvor Kristendoms Liv er at finde. Vi har lært, at Kirkestro og Folkelighed ikke er to fjendelige Magter, der staar i skarpt Modsetningsforhold til hinanden. Vi danske har herigennem faaet noget, som ikke blot kan blive til Velsignelse for os selv, men ogsaa for andre. Jeg tror, at mange af bore unge danske, der sætter Vo i Udlandet, netop skal faa Vejledning til blandt de store Folkefæder at løfte den Skat, der er givet det danske Folk som en god, velsignelsesrig Gave. Der findes vel blandt de unge Mennesker, der udbandrer, mange, der alene drages mod dette ene Maal: at skaffe sig Rigdom, medens de kaster deres Ejendommelighed over Bord. Men heldigvis fin-

des der ogsaa mange, der forstaa, at „Mand er ej bundet til Stæder paa Jord“, men at de bedst bevare deres aandelige Liv, naar de bedbliver at leve som danske. Og vi tør da tro om disse, at de maa faa Lov til ude i det store Fællesskab at høre det danske Folks Bidrag til Menneskeslægten store Fællesarbejde saaledes, at det kan blive til Livsliv. Derigennem styrkes mit Haab om, at Danmark skal faa Lov at staa, mens Vølgerne rulle. Og dette Haab maa vi have Lov at minde om og glædes ved paa en folkelig Festsdag som denne.

Pastor Falk-Rønne:

Jeg vil tale lidt om den Livets Skole, i hvis Skole vi alle gaar. Denne gamle, alvorske Skole hedder Livet. Hans Dine følger hver enkelt Eleve, der aldrig kan bestikke ham og aldrig snyde sig fra sin Straf. Den kommer fuldstændig rejsfærdig. Det kan bare kort, og det kan bare længe, men den kommer til sin Liv og paa sin Maade. Thi i Livets Skole gælder den ufravigelige Regel, at „hvad et Menneske faar, det skal han ogsaa høre“. Denne Regel har båret gældende alle Dage i denne Skole, og den gælder fremdeles. Tænker vi os et ungt Menneske, der er færdig med Hjemmets Skole og dets Anstufelsesundervisning og færdig med Børneskolen. Er denne Skole, som den bør være, d. v. s. ikke blot en Anstalt for almindelige Skolefærdigheder, da har den samtidig søgt at ruske sin Eleve til at drage ud paa Livets Opdagelsesrejse. Han ser fortrolingsfuldt fremad og har Planerne i Orden for den Kurs, han agter at følge paa sin Rejse. Men uheldigvis er det saadan, at Planerne for en Opdagelsesrejse

saare sjælden kan følges og gennemføres, som de er lagt. Og det samme gælder for den unge, der giver sig ud paa Livets Opdagelsesrejse. Taleren refererede skæmtvis, hvordan han som ganske ungt Menneske havde lagt sit Bestik, og hvorledes det siden var gaaet med Overholdelsen af dette Bestik. Kun de allerfærreste af de mange og skønne Punkter, der var affat paa Kortet for hans første Opdagelsesrejse, naaedes, og paa samme Maade gaar det med de allerfleste. Ud fra en af Bjørnsons Fortællinger skildrede Pastor Falk-Rønne i den efterfølgende Del af sin Tale den unge glade Gut „Skolegang“, og hvorledes han begyndte at nemme denne Skoles Lære fra det Øjeblik, han trofast tog Livets fremrakte Haand og ærlig gjorde sin Gerning, nynnende paa den Livsmandhed, der ligger gemt i det kendte Vers:

„Kæmp for alt, hvad Du har kært,
dø, om saa det gælder.
Da er Livet ej saa svært,
Døden ikke heller.“

Et lidligt Bifald hjalp Taleren, da han afsluttede sit Foredrag. Pastor Meinertsen talte de to Talere, og efter halvanden Times Røst fortsattes Mødet.

Dr. phil. J. Nørregaard:

Man opbevarer endnu en Skribelse, der omkring ved Aar 1700 er affattet af en engelsk Gesandt, der i en Marrælle var ansat her i Lande. I denne Skribelse skildrer han Forholdene, som de var her i Danmark paa den Tid. Denne Skildring af hjemlige Forhold tog man meget fortrydeligt op her i Landet; navnlig blev Kongen og hele hans Hus fornærmet og tænkte endog paa at faa Forfatteren anklaget for Majeestætsfornærmelse. Det var uistihelst ikke Ros alt det, der stod i denne Skribelse; men der var noget deri, som vi kan have godt af at tænke paa den Dag i Dag. Det hedder f. Eks., at i Danmark er det Kongen, der hersker overalt, ogsaa over Samvittigheden og Hjertene. Der var kun en eneste Tro, den rene lutherste, og man var saa utrolig glade i Danmark over, at man netop havde det saadan.

I Dag for 60 Aar siden skete der imidlertid noget bethdningsfuld, der fuldstændig forrykkede det i Gesandten's Skribelse omtalte Forhold. Der skete den Dag, det, at Ansbaaret blev flyttet fra Kongen ud til Folket. Medens Kongen tidligere sørgede for selv de mindste Smaating, var man efter 5. Juni 1849 naaet saa vidt, at den enkelte Mand kunde skrive Love. En de bliver bedtaget, beror paa Folkets udbaalte Mænd og paa dem alene, og hvor langt de vedtagne Love skal naa ud i Folket, beror paa Folket selv. Mange Love gælder den Dag i Dag, men er sat ud af Kraft, fordi Folket ikke vil bruge dem. Vi har her i Landet Trostfrihed; det vil sige, vi bærer selv hele Ansbaaret for vor Tro. Ingen Befaling fra oven kan nøde nogen til at have Ansbaaret herfor andre end en selv. Denne

Trostfrihed er et kosteligt Gode, og hvorfor? Fordi den lægger Ansbaaret paa det rette Sted. Vi har ogsaa Skolefrihed. Vel er Statsstolen paabudt i Grundloven, men kun som en Slags Nødhjælp. Men det, Udbillingen paa dette Omraade har ført med sig, er, at Statsstolen er bleven Folkeskole. Dette har ikke bærret Grundlovens Forudsætning. Befolkningen har det i sin Magt at bestemme, hvilken Skole deres Børn skal søge. Forældrene har selv Ansbaaret. Ligesaa med Hensyn til, hvad der tales og skrives; der har den talende og den skrivende selv Ansbaaret. Censuren er affastet og kan ingen Sinde mere gennemføres, bestemmer Grundloven.

Ligesaa med Hensyn til Væsnningen af den Sag, som i denne Tid er stærkt paa Tale, Forbudsagen, er det Folket, der bærer Ansbaaret. Vi mener, at Danmark skal værnes. Det har danske Mænd ment, saa længe der har bærret et Danmark til. Vi maa i denne Sag gøre, hvad vi kan. Det har bærret den rent umiddelbare Følelse hos alle, der da ikke er helt forklurede indvendigt! Naar nogen vil angribe

bort Hjem, saa søger vi at værne det. Det samme maa være Tilfældet, naar bort Fællethjem, Fædrelandet, angribes. Da søger vi at forsvare det. Herom skulde man synes at være enige. Ikke des mindre ser man, at Danmark er det eneste Land, hvor man udmærker sig ved at strides om, hvorvidt Landet i det hele taget skal forsvares eller ikke. Stridighederne drejer sig om dette ene: Hvorvidt det danske Folk selv vil bære sit Ansvar for denne Sag. Vil det ikke det, da er der ingen anden, der kan bære det, ikke en Gang Kongen. Regering, Rigsdag og Sagtyndighed kan forhandle om, hvorledes Forsbaaret skal indrettes. Men Folket selv maa give sit Minde der-til og tage Ansbaaret. En Folkeafstemning over Spørgsmaalet vilde bære paa sin Plads, naar Spørgsmaalet kunde formes saa enkelt og ligetil, som da man oppe i Norge stemte om Kongedømme eller Re-

publik. Men at finde en saadan Form, vil have sine Vanskeligheder. Ved Valget d. 25. Maj har det danske Folk imidlertid udtalt sig om denne Sag, og henimod de to Tredjedele af Vælgerne har svaret: Vi vil have Landet forsvaret! Svaret er tydeligt nok og Spørgsmaalet er derefter, hvorledes man kommer overens om en forsvarelig Ordning. I de kommende 1½ Maaned vil man faa at høre mange modstridende Ansfaelser om denne Sag, og snart vil det knibe og snart glide. Men Enden paa det vil alligevel blive, at de Mænd, der i et Udbalg skal behandle Sagens Enkeltheder, vil komme overens om en eller anden Ordning. De vil forhandle og føre Sagen til Ende. (Bravo!)

Over ethvert frit Folks Dør staar den Inskrift: „I Frihed under Ansbaaret“. Der er tidligere truffet en Ordning i denne Sag uden Folkets Medvirksomhed; men i de sidste 8 Aar har vi haft Regeringer, der har forelagt denne Sag til Folket, og denne Sag vil nu blive ført frem i Frihed og under Ansbaaret. Ingen bør unddrage sig dette Ansbaaret. Sagen bør føres til Ende, og den offentlige Mening bør lægge sit Pres ind til dens Fremme. Jeg ønskede længe før det skete, at vi maatte faa en Benstreregering; men da den endelig kom, sagde jeg: Nu maa den sætte al sin Kraft ind paa en Ordning af Forsbaaret. „Ramelens skal sluges!“ Vi har en Regering, der har sat sin Tilbærelse ind paa denne Sags Ordning. Herved har den paataget sig et stort Ansbaaret, men tillige et godt Ansbaaret. Taleren sluttede med det bedste Ønske om en heldig Væsnning af denne vigtige Sag og med at udbringe et Leve for Land og Folk! (Vifald.)

Pastor Meinersten sluttede derefter Mødet med at udtale sin Glæde over det gode Møde, idet han samtidig tilføiede med Henblik paa det sidste Foredrag: Vi siger, hvad vi mener, men det tilkommer dem, der skal træffe Afgørelsen, at handle. Tak til Mødets Ordførere, og lad os ønske, at vi mange Gange maa samles til Møde her paa dette skønne Sted.